

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarius Martini Lvtheri in Ionam Prophetam

Luther, Martin

Haganoæ, [15]26

VD16 B 3890

Volunt nonnulli, è quorum numero est Hieronymus, Ionam propheta[m], ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-35968

miserante affectu tangar erga Nine
uen, ciuitatem magnā, in qua sunt,
ultra centum & uiginti millia homi
num, qui non nouerunt discernere
inter dextrum & sinistrū, & iumen
torum copia?

FINIS

Volunt nonnulli, è quorum numero est Hierony
mus, Ionam prophetā, uiduē in Sarphat apud
Sidonem fuisse filium, quæ Heliam prophetam tempo
re famis nutrierat. 1. Reg. Cap. 17. & Lucæ. 4. hoc for Iona unde
tasse inducti argumento, quod seipsum hic filiū Ami natus
thai nominet, hoc est, filiū Veracis, cum mater sua
ad Heliam dixerit, eo iam à morte excitato Nunc in
isto cognoui quoniam uir Dei es tu, & Verbū in ore
tuo uerum est. Horum quidem sententiæ ego non
subscribo. Sed patrem eius dictum Amithai nemo fa
cile negabit, qui latinis est Verax, fuitq; natus de Gad
Hepher, quod oppidū in tribu Zebulonsitū esse, testi
monio est Iosua Cap. 19. Ita enim posteris proditum
est. 2. Regnorum Capi. 14. Hieroboam restituit termi
nos Israēl ab introitu Emath, usq; ad mare solitudinis,

B ij

COMMENTARIUS

iuxta sermonem Domini Dei Israël, quē loquutus est per seruum suum Ionam filium Amithai prophetam, qui erat de Gath, quae est in Hopher. Præterea uidiā in Zaphat gentilem fuisse satis constat, cuius rei et Christus mentionē facit Lucae .4. Ionas porro capit. primo Hebræum se esse fatetur.

Locorū et tēporū cognitio utilis. Hæc eo dicta sunt, ut ubi sciri potest, intelligamus uehementer utilem esse cognitionem temporum, et locorum, in quibus hic aut ille propheta uixerit. Hoc enim multum præstat adminiculi, et lucis eius libro intelligendo, ubi tēpus locū, personam, adhuc res, et tempestate gestas, ad unguē perspectas habuerimus. Certum igitur nūc scimus, hunc Ionā uixisse tempore Ieroboā regis, cuius auus fuerat rex Iehu, quo tēpore Vsa quoq; in Iudæa imperiū obtinebat. Vixerunt sub idem tēpus in Israël Propheta Hoseas, Amos, Ioel in alijs locis. Ex quibus omnibus facile coniectura fit, quanti nominis, et momenti hic habitus sit Ionas in Israël, et quāta per eū Deus effecerit. Nimirū quod ob suā prædicattonē rex Ieroboā tāta fortunæ prosperitate, et indulgentia usus sit, armisq; omnia recuperarit, quæcūq; Hasaël rex Syriæ per uim imperio Israëlitico abstulerat, tantisq; de prædationibus spoliauerat, quas multo ante uberrimis lachrymis deplorare cogitur Heliseus propheta. 2. Reg. 8. Nihilominus tamen

IN IONAM

tamen tātis beneficijs Deus Ieroboā cumulat, tametsi regnū Israēliticū subinde idola colebat, & unā cum Deo, utulos aureos quoq; in Samaria adorabat. Tum inestimabile gratiæ diuinæ munus est, ubi Deus cuipiā regno, urū suo uerbo instructū miserit aut largitus est, cuius gratta nedū ei regiōi scelera, et impietate cōdonat, sed immēsis etiā beneficijs prodest. Quid nō faceret, ubi eiusmodi bonorū urorū maior esset copia? Quo tempo-
 Illud uero ex scripturis nullo modo planē indicari po- re Ionas mis-
 test, num hæc res Ionæ, in Niniue & pisce gesta sit, sus sit ad Ni-
 antequā auxilio fuerat regi Ieroboā, an postea ubi à Ni niuitas.
 niuitis defunctus iam legatione, reuersus est. Credibi-
 le tamē est illū prius suo regi opē tulisse, & inseruiss-
 se, donec regnū recuperatū stabiliuerit, & tādē por-
 rō ad Niniuitas ē sua patria à Deo esse missū. Didice-
 rat enim experimētis, ante apud suos etate agēs, quā
 mitis, & misericors esset Deus etiā aduersus Israēl im-
 piam, & idolorum cultricē. Quare planē persuasum
 habebat eadem māfuetudine, & misericordia Deum
 erga Niniuitas usurū, prædicationēq; suā fore super-
 uacaneā, quo nomine grauter stomachatur Capit. 3.
 Proinde tēpore Ionæ in uniuerso mūdo florētissimum
 fuisse Niniuitarū imperiū in Assyria satis liquet, quē-
 admodum postea apud Babylonios nō minori successu
 uiguit, & deinde Romæ. Sed & aliorū tūc populorū

COMMENTARIUS

erant satis ampla imperia, uidelicet Syriorum, Israëlitarum, Iudææ, Edomitarum & Moabitarum, quæ priuatim suis erant subiecta regibus. Porro imperiū Israëliticum propter Ionam, tunc temporis regnante Ieroboam, in magno stabat uigore. Sed & Iudææ regnum, sub Vfia foelici rerū successu utebatur. Mortuo uero Ieroboam ubi populus nolebat resipiscere, neq; ab idololatria discedere, nec plagis emēdatus, nec uictus beneficijs, imperium Israëliticū funditus concidit, regesq; alternis cædibus subinde mutuo se cōficiabant, donec Assyriorū rex uenisset, euersaq; cum Syria tum Israël, ipsos omnes in captiuitatem abduxisset, adeo, ut nec in hodiernum diem, pristinam libertatem recuperarint, id quod testatur ultimū caput secundi libri Regnorū. Proinde cum totius regni instaret euersio & uastitas, propter delicta populi, uoluit ante mittere Deus (quæ sua est clemētia) per Prophetas Verbum suum, quo illos ad resipiscētiā cohortatur, & præmonet, ut ad minimum, aliquot saltem ex illis conseruet, imminētīq; exitio subtrahat. Ad hunc enim modum serē ubiq; & semper Deū egisse uidemus, ut, quoties populum aliquem esset puniendus, certoq; eius iracūdiæ flagellum instaret, prius Verbo suo misso, impendentē iracūdiæ furorē prænūciat, quo saltē aliquot emēdatos saluos faciat. Ita legimus

Deus per prophetas nos ad resipiscētiā monet.

mus Noa ante diluuium esse missum . Loth , priusquam euerteret absumeretq; igne sulphureo Sodomam . Abrahamum uero Isaac & Iacob antequam terram Canaam uastaret . Porro Iosephum & Moysen priusquam horrendis plagis Aegyptum percuteret . Ita quoq; sic Ionam & Hoseam , ante Niniuitarum et Israëliitarum imperiorum eersionem . Sed & Christum ipsum filium suum unigenitum antequam ueniret dies ille magnus & horribilis in mundum misit . Ceterum post Christi mortem nedum , urbs Hierosolymitarum deleta est funditus , sed Romanorum imperium quoq; euersum est . Quinetiam nobis ipsis eadem iam praesto est gratia , maximaq; diuini Verbi lux effulsit . Quo circa magnum aliquot malum nostris ceruicibus imminere dubium non est , & , nisi me omnia fallat , in hoc Deus est , ut aliquot e medio breui sit ablaturus , priusquam exitum paratum ex improviso omnes nos obruat atq; absumat , si non mature resipuerimus . Cuius rei pro dolor nullam spem relictam esse uideo , & iam bonam futurae plagae partem haud obscure persensimus .

Surge & uade in Niniuem ciuitatem magnam , et praedica in ea , quia alce . &c .

Principio uidemus hoc in loco manifeste , Deum nedum Iudeorum curam habere , sed etiam gen-

Magnum malum nobis imminet .

COMMENTARIUS

tiliū, ut recte Paulus dixerit Rom. 3. Deū non solū Iu-
dæorū esse Deum, sed etiā gentiū. Tametsi nusquam
certis inditijs hic deprehēdi potest Niniuitas unq̄ fuis-
se circūcisos, aut Iudæorū legem suscepisse aut tenuis-
se, sed in hoc tantū laudari, quod Verbo Dei prædi-
cato crediderint, & relicta impietate anteaacte ui-

Circūcisio in te pœnitentiā egerint. Et hoc quidem argumento ual-
utilis ad con- de impugnatur Iudæorum pertinacia, fides uero Chri-
sequendā iu- stiana non mediocriter cōfirmatur, quod quidem osci-
sticiam. tanter nobis negligēdum non est. Ex hoc enim poten-
ter colligimus concludimusq̄, circuncisionem, & le-
gem Mosaicam, ad iustitiā probitatemq̄; consequen-
dam, non esse cōducibilem aut necessariam, falsumq̄;
esse, quod Iudæi putāt omnium hominū interesse, ut
professo Iudaismo, legem Moisaicam suscipiāt atq; ob-
seruent, quasi Iudæi tantum essent populus Dei san-
ctus, & electus. Hic enim Ionas suo libro fortiter ob-
sistit, & probat Niniuitas absq; lege & Iudaismo, so-
lā fide & operibus Deo placuisse, & satisfecisse, nec
Deum plura ab illis exegisse. Si enim lex per Mo-
sen tradita ad consequendam iustitiam fuisset necessā-
ria, omnibus modis etiam Niniuitis erat obseruanda.
Cōtra diuersum reperimus à Iudæis requiri fidem, &
opera, parumq̄; illis prodest circuncisio, cerimoniamq̄;
diuersitas, quas in uniuersum Esaias Cap. ii.

con

contēnit, et reijcit, ut rectissime dixerit Paulus Rom.
 2. Gentes quæ legem non habebant, natura quæ legis
 erant, fecisse, Iudeos uero per legem, legis trans-
 gressores factos esse. Quamobrem haud difficulter
 deprehēdimus legem Mosaicam, Iudæis tantū ad tem-
 pus esse datam, ut coërcerētur, & humiliarentur, ue-
 luti idem Paulus ad Galat. 4. disputat, et prorsus nō
 in hoc, ut per illam seruatam, laudem iustitiæ cōseque-
 rentur, sed ut Christum, & dei gratiam hoc sitirent
 auidius. Cōfirmat itaq; prophetia sua Ionas, quod ab
 Apostolo Rom. 3. præclare dictum est, ex operibus le-
 gis non iustificari ullum hominem corā deo, sed absq;
 operibus legis fide iustificari credentes, quæ postea
 bonis operibus officiosa sit, & efficax, id quod &
 in Niniuitis postea spectabimus. Iam si Niniuitis lex
 Mosaiica non fuit suscipienda aut obseruanda, nec Iu-
 daismus profitendus, tametsi Christus nondum uene-
 rat, & lex apud Iudæos uigebat, quanto minus no-
 bis lex amplectenda nunc est, posteaq; Christus iam
 uenit, & lex etiam apud Iudæos abrogata est. Quo
 circa nihil aliud nobis, ut Niniuitis, necessariū esse ui-
 demus, quàm sanam & sinceram fidē per charitatē
 erga proximū operātem. Hoc uero nō tantum dico,
 ut Iudaicam pertinaciā oppugnem, quàm ut nostram
 quoq; doctrinam solidioribus argumentis cōfirmem,
 qui

C O M M E N T A R I V S

qui, quum hanc diuinā doctrinam amplectimur atq;
affirmamus, non unius Diaboli insultum sustinemus.
Primum quidem Papam cum omnibus suis creaturis,
Onera Papæ & membris, à quibus hæc doctrina ut nuper nata no-
uitatis nomine damnatur iniustissime, onerantes nos
longe grauioribus & pluribus legibus, quàm unquā
Moses Iudæos sua lege grauauit, uoluntq; nos impor-
tabili traditionum suarum onere iustos & probos fa-
cere. **N.** Plane tamen opinor eandem satis esse uctustam
& antiquam, cum tempore Ionæ ante Christū mul-
tis retro seculis fuerat. Sed & satis uehementem &
sufficientem, quippe quæ per Ionam prædicata Ni-
nuitas conuersos iustificauerit, contra legis Mosaicæ
adminiculum, priusq; quisquam detestandam perdi-
tissimi Papatus abominationem somniauerit. **S E =**
C V N D O nimium hostiliter oppugnamur, et multifa-
riam quidem à seditiosis spiritibus, qui nobis etiā in-
uitis Mosē omnibus modis conantur obtrudere, pa-
Seditiosi spi- rum compertum habentes, quid inter Mosē & Chri-
ritus. stum intersit, aut quousq; Mosi auctoritas se propa-
get, aut cui tandem usui seruiat. Cuiusmodi fuerunt
hactenus, qui imagines magno fastu deiiciendas &
corrumpendas esse docuerunt, quiq; mundanæ gladij
administrationem unā cum Mosē nitebantur coniun-
gere, magno supercilio confidenter uociferantes, hic
hic

hic (si Dijs placet) est Verbum Dei. Quasi uero satis esset, si adsit Verbum Dei, ac non cum discrimine accurate habenda sit ratio, qui nam ij sint, quibus hoc demandatum sit. Neq; enim negabis & hoc fuisse Verbum Dei. Noë arca structuram fuisse creditam, item Abrahamum in mādatis accepisse à Deo ut immolaret Isaac filium, præterea Salomoni templi substructionem fuisse demandatum, uerum enim uero ob hoc mihi quoq; non est extruendum templum, aut immolandus filius, aut arca fabricanda, quia illis imperatum erat. Neq; enim tale uerbum à Deo ad me unq; factum est. Hoc tamē nobis omnibus sine discrimine dictum est, quemadmodum Ninuūtis, Resipiscite & credite, quamobrem illud non tantum spectandum est, an sit Verbum Dei, sed an nobis illud dictum sit nec ne, & sic nobis arripiendum erit aut posthabendum.

Vide uero cuiusmodi Deus Ionæ tradat prouinciam, Officium Ionæ dum illi uni munus prædicationis commēdat, aduersus potentissimum Assyriorum imperium, aduersus regem suosq; principes & tot torquatos aulicos. Præcipue uero cum adeo indigne & impotenter ferant magnates, siquis eos uel leuissimo ioco notatos reprehendat atq; corripiat, uoluntq; in uniuersum non reprehendi. Nihilominus tamen Deus hic Ionæ serio

COMMENTARIUS

demandat, ut illis sua scelera atq; malitiam detegat,
 & prædicet, que quidem res magnum requirit ani=
 mum. Hic certe nullius auctoritati aut dignitati par=
 Ardua res a=
 liorum uitam
 reprehendere. cendum est, sed libero ore utendum. Nam haud du=
 bie ad hunc modum cum eis loquutus est, Scelesti estis
 omnes, perditu & damnati o Ninuitæ, uestraq; il=
 la bona conuersatio in spectem, nihil aliud quam hy=
 pocrisis mera est, uobis breui futura exitio. Neq;
 enim fieri potest, ut in tam amplo, & splendido im=
 perio, non fuerint homines alicubi, qui coram mun=
 do honeste, & inculpate uixerint. Hos nunc o=
 mnes certatim indiscriminatimq; reprehendere, atq;
 diuine iracundiæ metu conterrere, opinione maioris
 negotij res est, nec admodum tolerabilis, precipue
 magnatibus. Et ne nimium sim uerbosus, leuicula res
 nobis prorsus uidetur, dum eandem externe saltem
 contemplamur, nec de nostro luditur (quod aiunt)
 corio. Quod si tamen idem nobis aliquando usu ue=
 niret, aut tunc præsto fuisset, plane opinaremur
 nos nec stultiorem nec factu impossibiliorem rem aut
 uidisse aut audiuisse unquam, quam quod tantu impe=
 rium, ab unico homine priuato, sit ulla uoce impetē=
 dum aut prouocandum. Quam uero corā mūdo esset
 ridiculū aut cōtemptibile, si quis priuata et infimæ cō=
 ditiois, ad Turcarū Cæsarem unā cū principibus &
 toto

IN IONAM

toto regno suo obiurgandum mitteretur. Quam uero non raro extreme uisum est ridiculum, si quis leuiter Pontificem ausus est carpere aut perstringere. Ita plerunq; fit, ut Dei opera inuitio uideatur ridicula, nec factu possibilia, ut ratio etiã omni spe abiecta, ea quae Opera Dei rationi ridicula-
 que contemptissime ridere, & subsannare non uereatur. Hæc tamen omnia nostræ utilitatis gratia sunt, ut indubitanter credamus, Deum certo siquid dixerit aut incoeperit ad fastigium, suprema manu imposta, perducturũ, tã etsi terq; quaterq; in oculis humanis stultum & impossibile uideretur. Dei siquidem stultitia sapientiũ est hominibus. 1. Corinth. 1. Atq; huius rei comprobandæ, abunde argumento est hic Ionas.

Et surrexit Ionas ut fugeret super mare a facie domini, & descendit in Iapho.

Latina translatio unã cum interpretatione Septuaginta, hic habet in Tharsis, ubi ego uerti, super mare. Nunc uero ne ab illiteratis, & amulsis asinis, aut alioqui malignis hominibus temeritatis accuser, meæ uersionis rationem reddendã esse censeo. Dicunt autẽ Ionã nauigio isse Tharsum, quæ urbs est Cilitiæ, unde Paulus erat oriũdus, Act. 9. Cuius rei nullũ pbabile, et idoneũ reperitur in scriptura sacra testimoniũ.

Neq;

COMMENTARIUS

Sic Graeca $\epsilon\iota\varsigma$ Tharsis, aut super Tharsis. Hebraica lingua duabus
 $\delta\alpha\gamma\omega\tau\iota\varsigma$ uocibus mare nominat, ים uidelicet et תרשיש
 Iam, nedum magnum mare dicitur, sed & magna sta-
 gna, sicut Lucas mare stagnum aliquoties nominat,
 quod Christus saepe traiecit comitatibus discipulis iux-
 ta Tiberiadem Capernaum & Betsaida, quod à Io-
 hanne Capit. 6. & alijs Euangelistis mare Galileum
 dicitur. Sic quoque Moses Genesi. 1. dicit.

$\text{ולמיקוה המים קרא ימים}$

Et cōgregationes aquarum uocauit Iamum, id est, ma-
 ria. Porro תרשיש proprie magnum mare di-
 citur, quod stagnum non est, nec dici potest. Qua-
 le est Carpathium illud aut Cilicium, in quo Rhodus,
 Cyprus, & alia complures insulae sitae sunt, quodq;
 Paulus Actuum. 28. nauigasse scribitur. Et quod nunc
 Turca, Veneti, Galli, & Hispani obtinent. Protē-
 ditur enim à Cilicia usq; ad fines Hispaniae. Ita quoq;
 mare rubrum, & alia pleraque magna maria.

תרשיש recte nominantur.

Non secus quoque in Psal. 72. legimus. מלכי

$\text{תרשיש ואיים מינחה ישימו}$ Id est,
 Reges Tharsis & insulae munera offerent, id est, re-
 ges maritimi seu maris. Satis enim certo cōstat Thar-
 sum nunquam fuisse imperium, aut Regem habuisse,
 taceo

taceo multos reges. Ad hunc quoque modum rex Solomon naues suas emittebat in Tharsis, hoc est, super mare orientem uersus per mare rubrum, ut ex India aurum conueherent. Est autem nullo modo uerisimile aut probabile, eos tunc nauibus iuisse Tharsum, nisi super terram illos nauigasse contendamus, quo quid dici potest absurdius? Quandoquidem inter Tharsum, & mare rubrum non nisi itinera pedestria interiacent, id quod Cosmographis obscurum non est. Ita quoque canit Psalmus. 48.

ברוח קרים תשבר אניות תרשיש

In uento uehementi conteres naues Tharsis .i. naues maris. Sic Esaias Capit. 23. statim in principio.

הדלילו אניות תרשיש

Ululate naues maris. Et ne numquam immorer, huiusmodi testimoniorum magna passim in scripturis uis colligi potest, adeo, ut etiam Hieronymus fateatur, rectius hic exponi atque intelligi mare quam Tharsum urbem. Neque uero Ionas certum locum ex negotio adornata fuga petebat, cum nusquam quicquam haberet rei aut negotij, unum hoc cogitans, ut conscenso mari fugam maturaret, parum sollicitus, quo a uentis aut undis iactando propelleretur, fugam, inquam, erat appetens, de loco non cruciabatur animo, quod etiam textus hic clare probat, eum uidelicet surrexisse, atque fugisse a facie domini. Et

COMMENTARIUS

eum certum suffugij locum ignoraret, mare cōscendere statuit, liberam faciens uentis, & fluctibus quocunq; tandem impellendi facultatem.

Iapho.

Iapho, ea est ciuitas, quæ alio nomine dicta est Ioppe, ubi nunc est portus, in quæ appellunt nauigātes Hierosolymā, sonatq; latine pulchrā aut formosam. Nauigauit itaq; Ionas à Hierosolymis, & Iudæa per mare, occidētē uersus, cui rei astipulatur hoc uerbū, quod fugeret à facie domini. Quis autē potest à facie domini fugere? an nō ubiq; esse credendus est? iuxta Psalmi. 138. testimoniū. Quo à spiritu tuo, aut à facie tua fugiā? Neq; uero Ionas tā uēcors erat, aut nullius iudicij, ut nesciret Deū nusquam non esse, cū ipse post fateatur se seruū esse Domini, et Deum cœli et terræ colere, qui fecit mare & aridā. Atqui, et illud inaudierat Deum esse in Niniuen, præsertim cum decreuisset illorū maliciam punire uelle, & Ionā eò in hoc mittere. Est uero hoc ita intelligendū. Deus geminā habet præsentiam, unam naturalem, alterā spiritualē. Nam realiter in omnibus locis esse creditur, & recte quidē, cui rei suffragatur Esaias Cap. 66. cū inquit, Cœlum sedes mea, terra autem scabellum pedū meorum. Hæc ratione etiam in medio inferni, mortis, & peccatorū esse perhibetur, quod Psalmo paulo ante citato probatur. Si descendero ad infernum ades &c.

Deum esse
ubiq;.

Et

IN IONAM

Et sic quidem, nemo eius aut potētiam aut præsentiā potest effugere. Spiritualiter uero tantum ibi præsens est, ubi ita cognoscitur, hoc est, ubi eius Verbum, fides, spiritus & uerus Dei cultus uiget, & ibi quoque sui sunt, qui tantum sentiunt Deum eiusmodi esse Dominum, qui sua omnipotentia, in omnibus locis præsens sit. Cæterum impij hoc ipsum haud quaquam sentiunt, multo minus credunt, aut cōpertū habent Deū ubique esse, tametsi non raro hæc audiāt, eademque ab alijs audita apta cōmemoratione, prompte percensere queant. Ita haud difficulter à facie domini fugere possumus, migrantes eò, ubi nec Verbo eius, nec fide, nec spiritu, nec ulla Dei cognitione homines sunt instructi. Ad hunc modum Ionas fugit à facie Domini, relicta Iudæa, in qua Verbum Dei, spiritus, fides, & cognitio Dei que cultus erant, mare cōscendit, hoc est, in gētes proficisci cōtendebat, ubi nulla fides, nullus spiritus, nullum Dei Verbum audiebatur.

Eam uero à multis hoc loco quæstionem adferri uideo, num Ionas quoque peccauerit, quod mandato diuino dicto minus fuerit audiens, quodque fugerit à facie Domini. Prisci doctores quidem illi, nimium fuere propensi ad excusandum prophetas, & apostolos, aliosque spectatæ sanctitatis uiros. Qua quidem stulta sua humilitate eò delapsi sunt, ut non

COMMENTARIUS

Sācti nō prorsus à peccato liberi sunt.

mediocrem iniuriā scripturæ sanctæ intulerint, dum eam uiolenter torserunt, deprauaruntq; ne sancti uiderentur ulli peccato obnoxij. Quanquam hæc illorum officiosa humilitas ferenda sit, quam ex odio, et peccati detestatione iustitiæq; amore profectam esse satis constat, periculosum tamen est ita torquere, & resingere scripturam, illorum expositiones sequēdo. Christus longe aliter apud Matth. 5. loquitur, cuius fore, ut cœlū, & terra aboleatur, priusq̃ unum tota, aut unus apex de scriptura depereat. Multo autem consultius est, ne nimis tribuamus sanctis quàm nimum, et ut in aliquibus eos defraudemus, quā quod Deo, & Verbo eius per iniuriam aliquid decidat. Si quidem citra sanctorum adminiculum, & suffragia saluari possimus, sine Verbo diuino non item.

~. Mordicus igitur nos uerba textus amplexi, cōstanter affirmamus, Ionam hic graue admisisse facinus, cuius gratia damnatus fuisset, si non in numerū electorum ante relatus, inq; libro uiuentium scriptus fuisset. Quis enim hoc negare audebit, Deum Ionæ præcepisse, ut in Niniuen prædicaturus abiret. Atqui & hoc certum est, Deum non toco, sed serio hæc præcepisse, atq; adeo non minore edicto, quàm quo Adamo esum de ligno scientiæ boni, & mali in paradiso interlaxerat. Dicit enim, malitia urbis Niniue ascēdit

ad

ad me, quæ quidem uerba nihil aliud significare possunt, quam Deum graui pœna totum Assyriorum imperium punire decreuisse. Et ne plus iusto sim prolixior, magno furore aduersus illos incanduerat. Iam & illud liquet Ionam uehementibus adeo mandatis de industria fieri immorigerum, dum fugam capessit, recusando obsequi, nihiloq; leuius peccauit hac sua inobedientia, quam Adam in paradiso peccauerat. Officij enim eius fuerat, nedum hoc diuinæ uoluntatis mandatum prompte suscepisse, sed summa etiam animi alacritate obijisse, & citius ceterum mortem appetiisse, quam diuinis iussis non obtemperasse. Quid enim potest esse aut execrabilius aut abominabilius quam uoluntati Dei reluctari? Vide qualem pœnam inobedientiæ dederit Adam, Saul, & populus Israëliticus. Imò pone tibi ob oculos saltem hic Ionam, et nisi me omnia fallant, opinor hunc sane lōge grauissimas, neglectæ uoluntatis diuinæ pœnas persoluisse, ut ipsa etiam pœna satis possit esse inditio, quam non fuerit uulgare peccatum, Dei mandatum negligēter præterire. Quam uero foeliciter effugit manus Dei conscenso iam mari, ut optabilius illi uisum sit, ter mortem in terra pertulisse. Et dum Ninuē iussus ingredi recusat, è puppi deturbatus in medium mare ab immani ceto absorbetur.

Ionæ peccatum.

Citra cuncta
tionem Deo
obediendū est.

2c. 46. 22b.

Ceterum hæc omnia, ut nos moniti cautiùs agamus, scripta sunt. Primū quidem ut illud disceremus eum, qui noluerit uolens Deo obsequi, oportere uelit nolit magno suo malo, Deo dicto audientem esse, cū illius uoluntas nō possit non fieri. Videmus hic quoq; q; qui leuiculum quiddā ob gloriā omnipotentis Dei facere detrectauerit, huic multo grauius ferendū esse suppliciū, adeo, ut nihil uideatur factu cōsultius, q̄ citra moram prompte obsequi et dicere, fiat uoluntas tua, quēadmodum in coelis sic etiā in terra. Illud uero certissimum est propēsæ Dei in Ionā misericordiæ signū, quod mox perpetrati peccati piaculū punit, nec ad tempus conniuenter dissimulando malum institutum Ionæ sinit scēliciter procedere, ut in eo perseuerando nulla illi concessa sit cunctatio. Ut ipse quoq; non male cū Dauide dicere possit, Dominus corripuit me, sed morti nō tradidit me. **S E C V N D O** ut immensam Dei misericordiam recte perdiscamus, nec quicq; nostris meritis sumamus aut imputemus, siue bonis siue malis, sed certo persuasum habeamus, nos nec peccatis damnari posse, nec bonis operibus salutē consequi, sed sola Dei gratta nos seruari, alioqui perituros ex æquo cum sceleribus nostris, tum etiā bonis operibus, si peccatis onerati desperaremus, aut bonis operibus freti, falsam nobis fiduciā fingeremus.

2c. 51. 5.

Quan

Quandoquidē hic liquido perspicis, nullo bono opere Ionā promereri, ut illæsus in uentre ceti seruetur, atq; deinceps quoq; incolumis in terrā deponatur, uerum sola diuina gratia, cuius præclaram ille mentionē facit in hymno suo, quem in sequētibus audiemus. Cōtra & illud uides, abunde satis magna, & detestanda hic esse peccata, & tamen ob hæc non damnari Ionam, nec deserri, cuius rei caussam non aliam esse putes, quàm quod ille, tametsi magnis peccatis obnoxius sit, spem tamen, & animum non abiiciat, sed mordicus gratiæ Dei inherendo, ultro se pœnæ offert. Quod si enim abiecta spe, despondisset animum, nunq̄ ex his malis emerisset. Fecit enim fides sua pertinax, & in medijs peccatis, & morte uinci nescia, ut Deus sui non possit obliuisci, sed cogatur planè eundem incolumen iterum in lucem reducere, qua de re infra plura dicturi.

Cæterū, & hæc magnæ consolationis loco nobis memoriæ prodita sunt, uehementerq; animos nostros subleuant, uidentes sanctissimos quoq; homines maximis peccatis esse subiectos, nec nos solos miseros, & calamitosos esse peccatores. Sed illos quoq; fuisse homines ad peccandū natura pronos, & propensos, habuisse carnē, & sanguinē nō secus atq; nos. Ne uidelicet protinus omnē abiiciamus animum, ubi peccata

Sanctorū la=
psus solatio
nobis sit.

uerimus aut labimur, & ne e regno gratie per falsas, & erroneas hominum doctrinas impiamq; superstitionem excidamus. Nam quemadmodum in regno gratie nullum adeo grade, & detestabile peccatum esse potest, cuius non impetrari possit uenia. Ita quoq; extra gratiam nullum opus adeo bonum, & sincerum est, nulla uita tam sancta, & inculpate acta, quae non damnetur. Illud uero in regno gratie permanere dico, ne aduersus gratiam quoq; impietate nostra peccemus. Caterum aduersus gratiam bisariam peccatur. Primo, ubi peccata aduersus pracepta Dei commissa hoc Diabolico auctario cumulauero, cum uidelicet omni spe impetrandae ueniae abiecta, impia desperatione uictus succumbo, haud quaquam credens Deum pro sua misericordia mihi admissa mea benigne condonaturum, nec quicquam reliquum esse gratiae. Vbi enim haec in animo uiget opinio, ibi nullam gratiam reliquam esse certum est, sed Deus cum omni sua gratia, & clementia impia negatione dehonestatus, atq; extrema ignominia affectus est. Et hoc deinceps non humanum sed Diabolicum, inquam spiritum sanctum peccatum est, quod nullam promerebitur unquam ueniam, quandiu in corde permanserit. Siquidem pugnat ex diametro cum gratia, per quam peccata sunt condonanda.

Bisariam peccatur contra gratiam.

Porro illud in regno gratiæ permanere dicitur, ubi me quamlibet grauius peccatis onustum, diuinam Permanere in tamen gratiam delictorumq; cōdonationem impetra regno gratum non diffido aut despero, sed pertinaciter per-
 suasum habeo, etiamnum superesse gratiam, & peccatorum ueniam, tametsi uiderem aut sentirē me Dei omniumq; creaturarum iracundia deuorandum esse. Nec aliter loqueretur mea conscientia, quā de impetranda gratia actū esse, nec Deum uelle mihi ignoscere. Et hoc tandem est gratiam Dei super omnia extollere, laudare, & magnificere, cuius fiducia aduersus iram, & iudicium nobis pugnādum est. Quod & Iacobus in sua epistola testatur inquit, Misericordiam aduersus iudiciū gloriari, hoc est, gratiam ualere, & magni esse momenti, plusq; posse, quā omnem iram, iudicium & cōdemnationem Dei. Qui nunc ista, nulla hæsitatione distractus, constanter credit, ille magno animo aduersus iracundiam, & iudicium Dei gloriari potest. Qui hoc non poterit, penes hunc pugnat iudiciū aduersus gratiam, nec fieri potest, quin gratia pessum eat, inualecente, & dominante iudicio ad mortē, & cōdemnationē. Quēadmodum contra, ubi sola gratia confidenter locum obtinet, ibi iudiciū irritum fieri necesse est, atq; adeo solum gratiam ad uitā, & perpetuam fælicitatem po-

COMMENTARIUS

tenter dominantem penetrare, sicut hic in Iona hæc omnia accidisse uidemus. Et hæc quidem non potest dici humana iusticia, quæ nostris operibus, & uiribus nitatur, sed angelica, at quid dixi angelica? immo diuina potius iusticia dicenda est, quæ sola fide, et spiritu sustentata, sine omnibus operibus ex sola gratia p̄det, id quod omnibus operibus factu est impossibile. Hæc enim omnia in corde, & conscientia peraguntur, quo nullum peringere aut inesse potest opus.

Operum fiducia pestilens.

SECVNDO, peccatur aduersus gratiam, quoties hac detestanda persuasione bona opera facio, ut hinc spe, & fiducia concepta meam conscientiam fultiam atq; confirmem, quasi apud Deum operum multitudine iustificari queam aut uelim, nec adsit peccatum amplius. Hac etenim falsa persuasione gratiam mihi inutilem, & irritam facio, tanquam superuacaneam aut non necessariam, dum id operibus tribuo, quod gratiæ proprium, & peculiare est. Atq; hic iterum impia, & nefaria abnegatione diuinam gratiam conspurcamus, qua quid dici potest execrabilius? iamq; hic non amplius diuina sed Diabolica regnat, & manet iusticia, quæ ueniam nunquam merebitur, quam diu incognita permanserit. Et hoc tandem est extra gratiæ regnū esse, & uiuere, neq; non contra gratiā detestabili impietate peccare, quoties

ties

ties ita nonnullis operibus freti, uanam, & impiam
 iusticiæ probitatisq; persuasionem induerimus, non
 requirētes aut postulantes peccatorum ueniam, mul-
 to minus gratiæ cupidi sumus, uerum gratia, & ue-
 nia in totum contempta, ipsis operibus iustificatio-
 nem obtinendam esse arbitramur. Et sic quidem Iaco-
 bi sententia præpostero ordine inuertitur, nec am-
 plius dici potest, misericordiam gloriari aduersus iu-
 dicium, sed opera gloriari aduersus iudicium. Imò
 opera gloriari aduersus misericordiam. Atque illud
 peccatum est in spiritum, quod remitti nequit, hoc
 est, uacat gratia per quam remitti possit, ueluti o-
 mnia reliqua peccata, quæ non hoc proposito perpe-
 trantur. Cætera quippe peccata eam pertinaciter
 obtinent fiduciam, adhuc uidelicet superesse gra-
 tiam, & ignoscendi locum, & maiorem quidem
 quàm sint peccata. Cæterū hæc peccata, & bona
 opera, submota ab oculis gratiæ, omnem quoque fi-
 duciam impetrandæ ueniæ repudiant, estq; planè pec-
 cato persuasum, nihil reliquum superesse gratiæ, quæ
 uellet aut possit ignoscere. Bonis autem operibus gra-
 tia uilis uidetur, & nihili, & non necessaria aut
 conducibilis. Ad hunc modum, & peccata, & bo-
 na opera regno gratiæ exciderunt, peccantq; ad-
 uersus gratiam.

Ex his nunc facile intelligi potest, quid sibi uelit Chri-
 stus, cum inquit peccatum in spiritum sanctum nec
 Peccatum in hic nec in futuro remittendum esse, Matth. 12. Marc. 3.
 spiri. sanctum Et Iohannes ubi docet pro peccato mortali non esse
 quod sit. orandum. Mortale namq; peccatum, peccatum in
 spiritum sanctum uocat. Cuius rei summa hæc est.
 Quicumq; peccatis grauatus desperauerit, aut fretus
 operibus uanam fiduciam sibi finxerit, in spiritum san-
 ctum, & gratiam peccat, culpæ nunq̄ remittendæ ob-
 noxius. ^{N. S. inuocandi} Iam mei quidē officij esse haud quāq̄ inficior,
 ut orem pro eis, quò à tali peccato liberati conuer-
 tantur, & resipiscant. Quod autem Deus in tali pec-
 cato constitutis, sit clemens, & propicius, utq; sua
 gratia maioris sit momenti, & ponderis in illorū cor-
 de, quàm eiusmodi peccatum, quemadmodum in
 alijs peccatis ferè fit. Illud uero nullo modo orandum
 est, cū res absurda, & factu impossibilis. Hic enim
 planè mihi ipse dissiderem orando pugnantia, ut &
 gratia Dei minoris aestimetur, & maioris fiat quoq;
 quàm illud peccatum. Quod quidem nullo modo fie-
 ri potest aut sperandum est. Sed aduersus illos potius
 mihi orandum esse intelligo, id quod Moysen quoq; fe-
 cisse legimus Nume. 16. ubi aduersus Core orat, in-
 quiens. Ne respicias sacrificia eorum. Quippe Co-
 re, & ipse animū induxerat operibus aliquid efficere

ram Domino, nec poterat alia ratione suoq; maximo malo grauius peccare aduersus gratiam, & hoc in eo tolerandum non erat. Alioqui omnia peccata ferenda sunt, gratiam non tollentia aut pernegantia, sed eandem dominari permittentia. Atq; de peccato in spiritum sanctum iam ferè satis diximus.

Ceterum quid Ionam, quo minus Deo obsequens fuerit, potissimum impulerit, quod adeo grauatim Niniuitas accesserit, ferè ab omnibus hic quæri solet, & percensentur quidem multæ rationes. Vnã quidã eius officij recusandi causam esse uolunt, quod uiderit sibi delegari munus prædicandi, nouũ & inauditum, cum præ ceteris omnibus Prophetis ipse solus ad tam potentem regem extra patriam peregre mittitur. Cum nusquam memoriæ proditum legimus, Deum unquam ullum prophetam è regno Israëlítico ad tam longinquam regionem, tamq; magnificũ principem ablegasse. Quia uero Ionæ hoc mandatum uisum est prorsus insuetum, & inauditum, cuius nullum extare uidebat exemplum simile, non uulgariter animus eius cõmotus est admiratione quadã prodigiosa, dum se unum posthabitis alijs à Deo mitti intelligit. Veluti naturaliter in eiusmodi casibus caro affecta est, ut difficulter, & grauatim adgrediamur, si quid Deus per nos est innouaturus aut effectum red-

Quid mouerit Ionã, quor non obtemperarit Deo.

ditur

C O M M E N T A R I V S

diturus . Sicut Petrus, Iohannis ultimo, iam certus de morte sua, ad Iohannem subsequentem conuersus curiose respicit, rogans quid Iohanni faciendū aut perferendū foret . Nec uidemus ultimo tamē, nobis etiam solis diuini mandati iussa esse capeſſenda, quamlibet reluctantibus, non ſecus quā hic Ionæ accidit, qui, dum à ſuis deſerta patria pertinaciter abire recuſat, poſtremo ſolus in mare proiectus, etiam eſca fit ceto, dum immani riſtu abſorbetur, ubi aliā cogitationē habere nō potuit, ſe ſolū cū Deo eſſe in cœlo, et in terra . Hæc uero res eſt factu grauiffima .

Neq; hoc improbabiliter aut inepte dici poteſt, Ionam tanti regis timuiſſe magniſcentiam . Sunt etiam nonnulli in ea opinione, ut putent ob hoc eum deuiſſe delegatam prouinciam, quod ſollicito animo timuerit, ne, quod prædictum eſſet Niniuitis, non foret euentum, ſuamq; prophetiam fore uanam, et irritam, id quod & factum eſt . Quo circa maxime fuiſſe anxium, & ſollicitum, ne mendacis, & pſeudopropheteæ crimen incurreret, cuius Verbum nec uerum, nec à Deo miſſum eſſet . Hæc uero cauſa nulla eſt, ſiquidem Ionas planè compertum non habebat, quid futurum eſſet, cum quartum capitulum, dicat eum è ciuitate egreſſum expectaſſe, do nec urbs interiret ſicut Sodoma, & Gomorrha, & pro

IN IONAM

propterea indignari quoq; dum se frustratū sua spe
 uidet. Vnde liquido colligi potest, hāc ueram eius in- *
 obedientiæ fuisse causam, quod Ninuitis ut gētibus
 parum ex animo fauerit, habueritq; etiamnum carna-
 lem quandam, & Iudaicam de Deo opinionem, ac si
 Deus tantum esset Iudæorum Deus, non etiam gen-
 tium. Quare hoc animo fuisse haud dubium est, ut
 cogitaret Ninuitas indigniores esse, quā quibus
 Verbum, & gratia Dei annuncianda sit, cum non
 sint populus Dei, hoc est ex Iudæis aut Israēlitis oriū-
 di. Qualem opinionem carnalem quidem illam pri-
 mitus obtinebant, & Apostoli, Christi regnum ex-
 ternū fore, & carnale, & post, ubi idē spirituale co-
 gnouerant, constanter tamen in ea opinione perdu-
 rabant, gentibus non esse annunciandum regnum
 Christi, sed solis Iudæis offerendum, nec alijs quā
 Iudæis prædicandum esse Euangelium. Act. 8. do-
 nec Deus per uisionē Petro cœlitus reuelarit Act. 10.
 Perq; manifestam Pauli, & Barnabæ uocationem,
 Act. 13. prodigijsq; & signis, demum quoq; com-
 muni Apostolorum concilio ratum fecerit Act. 15.
 Gentibus etiam datam, & annunciandam esse ean-
 dem cum Iudæis gratiam, & se Deum quoq; esse gen-
 tium, & non tantum Iudæorum.

Difficulus enim credebant Iudæi extra Iudaismum

C O M M E N T A R I V S

& Israël, adhuc gentes esse relictas, quas populū Dei
 quis dicere possit, præsertim quoties memoria repete
 bant tot Prophetarum oracula, nihil aliud quàm po
 pulum Israëliticum, & Abrahæ semen sonantia, &
 dum penes ipsos adeo solos, Dei Verbum, cultus, lex
 & Prophetæ uisebantur. Ut Paulus etiam nulla alia
 inductus causa epistolā ad Romanos scripsisse uidea
 tur, in qua efficaciter, & potēter demonstrat, Deum
 non solum Iudeorum fuisse Deum, sed etiam gētium.
 Nihil enim perinde hodie quoq; Iudeis est obstaculo,
 atq; illud quod non credant, gentes non minus esse
 Dei populum, quàm Iudeos. In ea itaq; opinione,
 & Ionam fuisse nemo facile inficiabitur, quæ quidem
 illi magni lapsus occasionē præbuit, ut suo quoq; ma
 ximo malo, ad hæc uitis albæ similitudine, neq; nō ef
 ficacissimo testimonio cœlitus exhibito didicerit, Dei
 Ninuitarum quoq; urbem, ipsosq; Ninuitas suū fuis
 se populum. Itaq; sicut Christus ad discipulorū suo
 rum carnalem illam quidem de regno cogitationē, fal
 sam tamen, connuet, sic Ionæ quoq; non dissimilem
 carnis opinionem benigno animo distimulat. Quam
 enim hætenus graue, & arduum creditu fuerit, us
 piam esse Christianos, qui Romano Pontifici non es
 sent subiecti, neminem esse qui illud ignoret, opi
 nor. Vbi tamen præter perditam hypocrisim, præter
 simus

Quæ fuerit
 Ionæ lapsus
 occasio.

IN IONAM

simulatam uitae sanctimoniam, praeter imposturas,
 & animarum perditiones, & bis mille nocendi artes,
 praeter erroneam scripturarum interpretationem, ni-
 hil conspiciebatur. Quid factum fuisse credendum
 est, si apertis scripturarum testimonijs, Papatus fuis-
 set adprobatus, sicut Iudaismus erat. Qua uero de-
 testatione, quibus diris, & execrationibus Turca-
 rum, Iudaeorum, & gentium conuersationem abomi-
 nantes, unicuique Papatum deuotissime fuisset am-
 plexi. Hac opinione Ionas quoque de Iudaismo, & re-
 gno Israëlitico carnaliter hallucinatus est.

Et hoc est quod dicit Capit. 4. propterea se fugisse,
 quod probe compertam habuerit, quam propitius,
 et misericors esset Deus &c. Quibus uerbis plane in-
 dicat, grauter et aegre tulisse se, tam obuiam tanquam
 ad miseresendum propensam Dei misericordiam,
 qua Niniuitas quoque iam benigne complexus sit, uo-
 luisseque propterea multo libentius hoc muneris nunquam
 sibi à Deo impositum, imò potius mortuum esse, quam
 quod diuina gratia, solis Iudaeis peculiariter promissa,
 gentibus etiam sit communicanda, quibus neque sint
 eloquia Dei, neque lex per Mosen tradita, neque ulla
 ceremonie, sed ne Prophetæ quidem. Sed quæ pla-
 nè aduersus deum, et populum eius saepenumero sedi-
 tiose, & hostiliter pugnauerint. Quod autem haec

COMMENTARIUS

fuerit Ionæ opinio, illud indicio est, quod Deus iracū-
diam eiusq; animum commotum his uerbis compe-
scat, Non parcam Niniue &c. Quæ quidem uer-
ba nihil aliud indicant, quàm Ionã nimis indigne tu-
lisse, quod urbs à Deo nō sit euersa funditus, nec aliã
tanti stomachi, & querelæ causam habet, quã quod
Ninuitis ignouerit, uidens rem longe aliter succes-
sisse, atq; ille futurum prædixerat, & semet omni
spe frustrari. Ita hæc res gesta non leuem aut uulga-
rem nobis præstat consolationē diuinæ misericordiæ.

Personarum
nullus respec-
tus.

PRIMUM quidem, ne ignoraremus apud Deum
nullum esse personarum respectum. Et ne quem te-
mere iudicemus, aut de quoquã quamlibet profliga-
tæ uitæ desperemus. Siquidem Ionas hic in persona-
rum respectu prorsus absorptus est, adeo ut Ninui-
tas ad populum Israëlitiũ collatos apud Deum æsti-
met pro nihilo, audacter eosdē mortis reos esse pro-
nunciens ut condemnatos. Quinetiam omni spe de-
posita nunq̄ fore opinatur, ut illi gratiam à Deo im-
petrent, sed omnino illorum interitum magno desyde-
rio expectat, non aliter cogitans. Cuius uero prætij
sunt peccatores, aut qua tandem re digni æstiman-
di sunt, quibus neq; lex neq; ullæ sunt ceremoniæ?
Quod si tamen, & illis gratia communicanda est,
quid tunc facit Israël tot legibus, tot ceremonijs oner-

rata, si gentibus non est melior, aut nulla re præpo-
 leat, & gentes sine legibus, & eiusmodi innumeris
 ceremonijs ad eandem gratiam perueniunt? Quod si
 ita se res habet, tunc aliter apud animum meum non Iudeorū lex
 possum statuere, quàm Iudeorum legem, & cerimo sublata
 nias esse superuacaneas, quibus frustra defatigantur,
 quasq; per integrum diem, grauter aestuantes labo-
 rantesq; perferūt, & hæ à tali sudore immunes aqua
 lem tamen nobiscum denarium auferunt. Qui uero
 fieri potest, ut hæc laboris, & sudoris inæqualitas Iu-
 deorum animos nõ magnopere commoueat, atq; ad
 obmurmurandum patrifamilias non ualde prouo-
 cet? Imò qui hæc tanquam parum iusta factuq; impos-
 sibilia coram Deo non uideantur?

Vide uero quàm tota uia erret, hanc animi cogi-
 tationem sequutus. Quippe ubi nullum prorsus opi-
 natur locum esse gratiæ, sed meri furoris exaspera-
 tam iracundiam, ibi omnium maxime abundat gra-
 tia. Et ubi putat Verbum Dei contemptissime habi-
 tum multo minus susceptum iri, ibi potissimum de-
 uote, & humiliter illud amplectitur homines. Ita, ut
 experimento proprio plane perdidicerit, neminem
 esse iudicandum, neque de quoquàm spem abijcien-
 dam, multo minus diuinæ gratiæ locū aut terminum

COMMENTARIUS

praefigendum, sed nec tempus nec modum praescribendum. Sed neque personam aut merita praeposenda, id quod carnales Iudeorum cogitationes faciebant. Diuinis iussis SECVNDO, ut nihil cunctantes aut causantes obedendum est. tes quantotius mandatis à Deo acceptis, obsequentes simus, parum solliciti, quam illa caeteris rebus sint apta aut conuenientia. Sed libenter dicto audientes propter Deum pro stultis habeamur, omnem honorem illi deferentes, quod solus ipse sit sapiens, iustus, & uerax in omnibus uerbis, & operibus suis. Quemadmodum Abrahamum fecisse sacrae testatur litera, ubi filium suum Isaac immolare iussus, non quaerit, neque cum Deo expostulat, quam haec priori promissioni conueniret, qua Deus ante fuerat pollicitus fore, ut in Isaac benediceretur illi semen. Quod si enim incertus animi, multum diuque apud se deliberasset, aut quaesiuisset, factus fuisset longe perturbatior atque incertior. Quae quidem animi haesitatio atque perturbatio inobedientiae causa demum illi haud dubie fuisset, non secus atque Iona, qui dum Niniuitas cum Israelitis confert, & obsequi cunctatur, fit, ut prorsus Dei iussis inobedienter reluctetur. Caeterum si simplici animo perstitisset ita cogitando, Quorsum uero ad te attinet, quod Deus Israelitas uarijs cum legibus tum ceremonijs onerare uoluerit, Niniuitas uero non item-

Si

Siquidem illi in manu est, utrisque suam impertire gratiam, ita, ut Israëlitis ob impositas seruatasque leges, & ceremonias nihilo plus largiatur, nec Niniuitis ob earundem inopiam nihil detrahat. Quorsum uero ad te attinet quod hæc Israëlitis seruanda mandat, alijs autem minime. Vnusquisque suæ fidei concreditum munus fideliter, & strennue obeat, quippe gratia nihil omnino ex æquo impertietur, & operantibus, & non operantibus, ueluti Paulus docet Roma. 4. Et hæc quidem ratione cum Abrahamo in obediētia atque obsequio permansisset.

Et dominus suscitauit uentum magnum, & facta est tempestas magna in mari, & nauis &c.

Hic ob unius peccatum omnes pariter periclitari uidemus. Quippe propter Ionam solū a deo hæc tempestas concitata est. An non hoc iniurium aut iniquum esse uidetur, quod apud Deum ob unius peccatū puniantur etiā innoxij? Alienāque culpam cæteris quoque fraudi esse? Illud certius est quàm ut infitiādi locus relictus sit, Deum nō esse iniustum, sed nec iniuste facere, quicquid tandem fecerit. Neque enim illi ullam legem, hoc aut illud sic statuendi aut omittendi possumus aut debemus præscribere. Vbi uero legibus lo-

Multos adfici-
git Deus ob
unius pecca-
tum.

COMMENTARIUS

cuis nō est, ibi nec peccatis aut iniusticiæ locus conceditur. Quamquā uero hanc tempestatem propter lonam excitatam esse, nec ipse ualde diffitetur, & opus ipsum illud abunde probat, illos tamen, qui tunc in eadē nauī fuere, à peccato immunes, aut omni culpa uacasse quis audet affirmare? Cuius gratia corā Deo omni momento morte, & quouis pœnarum genere erant multandi. Quis enim apud Deū est innocens scelerisq; purus? Quamobrem omnes ex æquo peccato obnoxios hic pari pœna, & supplicio afficit, tamen si lonæ culpa, tam improuisæ pœnæ unice causa extiterit. Eam quoq; tempestatem subito atq; ex improuiso coortam esse, ualde probabile est, cum textus dicat, Deum uehementem uentum proiecisse in mare. Et Hebraicus textus habeat.

.i. וַיְהוּהוּ הַטִּיֵּל רִיחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם

Et Dominus proiecit uentū magnū super mare. Quod nō aliter sonat, quā quod Dominus ita uentū emisserit, ac si eundē uolēter, & impetuose magnis procellis, & fluctibus super mare protruderet, ita, ut homines haud difficulter animaduernerint, præter naturalem, & inusitatum uentorū motum hanc tēpestatē fuisse cōcitātā, planè colligētes, ob alicuius delictum usq; adeo incruduisse procellosi maris tēpestatē. Sed et lonas ipse nō ignorabat de suo capite agi comitia-

Et

Et timuerūt nautæ, & clamabant
unusquisq; ad Deum suum, & iac-
tum fecerunt &c.

Hic uerum esse uidemus, quod scripsit Paulus Ro-
ma. 1. Deum cognitum esse inter gentes, hoc est, nul-
lam gentem adeo esse incultam, effera, & barba-
ram, quæ non aliquam diuinitatis cognitionē habeat,
ipsamq; rationem naturali quodam ductu diuinitatē,
ut rem præ cæteris omnibus longe maximam, & pō-
tentissimam certo cognoscere. Cuius rei confir-
mationem inde sumimus, quod hic nautæ, & alij
qui cum essent gentiles, tamen Deum ardentibus uo-
tis implorant. Quod si enim de Deo aut numine ni-
hil habuissent certi compertum, quomodo eundem
implorassent aut inelamassent? Quanquam uero re-
cta, & sincera fide in Deum non crediderint sic
tamen de Deo eiusq; essentia sensisse certo liquet,
quæ auxilio esse queat, terra mariq; laborantibus,
denique in omnibus difficultatibus. Eiusmodi in-
quam lux diuinitatisq; cognitio omnium hominum
pectoribus insita est, quæ nullo modo eradi aut ex-
tingui potest. Fuere quidem nonnulli, quales
erant apud Græcos, Epicuræ sectæ Philosophi,
& apud Latinos Plinius, qui hoc ore negauerint,

Dei cognitio
naturalis.

COMMENTARIUS

Quid tamen aduersus animi sui sententiam fecere, dum huic naturali lumini tenebras inducere per uim conati sunt, non secus atq; illi, qui ultro aures obstruunt, aut oculos claudunt, ne quid uideant aut audiant. Verum hac negandi pertinacia parum promouent, reluctante atq; reclamante illorum conscientia. Neq; enim uerisimile est, aut credibile mentiri Paulū, affirmantem Deum illis reuelasse, ut aliquid de Deo cognitionis certissime habeant.

Ratio quid de Deo sentiat.

*Solus deus qui
pro omni bono*

Prōinde, & nos naturæ rationisq; ductu, hic discamus, quid de Deo sentiendum sit. Eam uero existimationem nauas de Deo obtinuisse constat, ut putarent eum talem esse, qui in omnibus rebus dubijs, & asperis præsentem opem ferre possit afflictis. Ex quo & illud consequitur, naturalem rationem non posse non fateri, omnium bonorum authorem esse Deum, & ab eodem omnia bona demitti cœlitus. Cui enim promptum est è malis, & aduersitatibus liberare miseros, eidem etiam integrum est fortunam omniumq; rerum fœlicem, & uberem copiam egentibus obfundere. Atq; huc usq; naturalis intellectus suo lumine potest pertingere, Deum uidelicet esse benignum, clementem, propitium, misericordem, ad auxiliandum, & largiendum propensum, atq; hoc quidem haud uulgare lumen est. Sunt tamen duo quorum inopia

opia laborat, atq; imminutū est. PRIMVM, quā Ratio planē
 quam naturalis ratio constanter credat Deum posse diffidit Deo.
 opitulari aduersa fortuna laborantibus, posse largiri
 nudis & egentibus, eo tamē opitulandi, & largiēdi
 animo Deum quoq; erga ipsam propensum esse, nul
 lo modo credere potest, quamobrem in suo proposti
 to firmiter, & immutabiliter non persistit. Potentiam
 quidem Dei planē credit & fatetur: quod autem
 uelit auxilio esse, ibi desperatione debilitata, deficit,
 cum contrariū asperis casibus iactata persentiat. Atq;
 eius quidem rei abunde documento sunt hic nauæ,
 qui, & si ad Deum ardentem clament, quo planē fa
 tentur subueniendi facultatem illi in manu esse, si mo
 do uelit, nec illud negant alios non raro prompte à
 Deo subleuatos esse auxilio atq; etiamnum subleuari,
 sed quod illis hoc idem certa spe sit expectandum, hic
 uero nutantes hæsitant, hic deficiunt, nec unquam al
 tius peruenire possunt. Siquidem omnia experiuntur,
 nihil intentatum relinquentes, summamq; nauantes
 operam. In tanto rerum discrimine liberi arbitrij ui
 res succumbunt planissime. Neq; enim credunt nau
 tæ, Deum quoq; illis uelle ferre suppetias. Quod si
 enim hac certa spe credidissent, non ita trepidarent,
 nec ullarum rerū iacturā fecissent. Sed nec ad Ionam
 cucurrissent imperaturi, ut & ipse Deum suum inclu

C O M M E N T A R I V S

mare. Sed quieti, ocioso animo diuinum auxiliū patienter expectassent. Et hac quidem ratione, propter illorum fidem, impetuosi maris aestus fuisse mox sedatus. Hinc uidemus ea fide esse peropus, quæ nihil addubitet Deum nedum alijs, uerumetiam mihi uel esse fauentem, & propitium. Et hæc tandem uera atq; uiuida fides est, nec minus ingens, opulētum, & mirabile spiritus sancti donum, quemadmodū in Iona spectabimus.

S E C V N D V M, in quo ratio naturalis imminuta est, quod diuinitatem nequeat recte dispensare aut applicare, cui proprie tribuenda sit. Nouit pro certo Deū esse. Porro quis ille sit, qui uerus Deus recte dicendus sit, illud nescit. Nec aliter cum illa agitur, quàm cum Iudæis actum est, quo tempore Christus in terris uersabatur, Iohannis quoq; testimonio celebratus, quod is esset, qui Iudæis in lege promissus, & expectandus erat. Illorum equidem corda, tunc ita fuisse animata certum est, quod nihil hæsitauerint Christum esse inter eos, atq; alicubi in turba uersari. Cæterum quis esset præ cæteris, uehementer addubitabant, nam Iesum Nazarenum esse illum Christum, nemini in mentem ueniebat unq̄. Non secus quoque ratio cum Deo ludit, & hallucinatur, nec unquam ad uerum scopum collimat, identidem illud

IN IONAM

illud nominando Deum, quod Deus non est. Edē uerso, illud, Deum esse non credendo, quod uere Deus est, quorum neutrum faceret, si non certo compertum haberet Deum esse, aut certa esset, quidnam Deus esset. Quo circa imprudenter atque improuide, huic sepe numero diuinum nomen atq; honorem desert, Deum appellans, quod illi Deus esse uidetur. Et sic quidem semper à uero Deo aberrat, aut Diabolum numen aestimando, aut suam opinionem ingestam à Diabolo. Quamobrem maxima discrimine hæc duo sciuncta sunt, nosse Deum esse, & perspectum habere quis Deus sit. Primum nature cognitum est etiam, quod quidem in omnium hominum pectoribus (ut supra dixi) scriptum atq; infixum est. secundum spiritu sancto magistro tantum discitur.

Cuius rei exemplum perspicuum oculis tuis subijciam. Papista, & religiosi primum in hanc scenam Papistarū opinio de Deo, ut putent Deum ita affectum esse, qui bonis operibus moueatur aut contentus sit. Hinc tot uiuendi status, conditiones, ordines, & sectas excogitauerunt, quibus Deo unice sese seruire confidunt, & multum gratificari. Nunc uero hoc mihi responde, si nullus Deus esset ita affectus aut animatus, hoc

COMMENTARIUS

Iusticiarij nõ
cognoscunt
Deum.

hoc est, qui talium hominũ cultu caperetur, quid eius
modi sic peruerse religiosi pro Deo colerent? Nonne
suam ipsorum falsam opinionem pro Deo colerent?
Neq; enim reuera ullus Deus ita est affectus, quẽ ta-
lia caperent. Itaq; scæde et impie hac sua peruersa opi-
nionẽ hallucinantes toto cælo, quod aiunt, à Dei ue-
ri cognitione aberrant, neque quicq; hic manet reli-
quum, quàm illorum falsa opinio, quæ illorum Deus
est, cui & nomen & honorem Dei plane tribuunt.
Porro sub hac falsa opinione præter Diabolum delite-
scit nihil, cuius instinctu, hæc in hominum cordibus
nascitur opinio. Proinde falsam, & uanam hanc
suam persuasionem colunt uicẽ ueri numinis, estq;
prorsus illorum idolum, & imago Diaboli in cordi-
bus illorum. Siquidem ille tandem uerus & unicus
est Deus, qui non operibus, sed fide indubitata ex
puro corde colitur, qui suam gratiam suaq; bona gra-
tuito, citra opera & meritorũ respectum donat &
largitur, id quod illi Iusticiarij nullo modo credere pos-
sunt. Quamobrem nec nouerunt illum, & hoc est
quod illis in Deo uero colendo hallucinandi præ-
stat occasionem.

Ex hoc liquido intelligis, unde omnis idololatria ma-
narit aut sumpserit originẽ, & quamobrẽ non iniu-
ria Idolũ aut superstitio aut idololatria dicta sit, haud
dubie

dubie propterea, quod hac falsa persuasione longe
 lateq; à Deo, aq; uero Dei cultu seducamur. Imò ue
 ro hoc demum Idololum est atq; superstitio, cuius du- Abegot -
 ctu, & opera à Deo ad Diabolum detrudimur. Cum Abeglauben.
 enim quisq; aliquid apud animum suū concipit, quod
 illi uisum fuerit factu optimū, credens plane Deo pla
 cere, estq; in ea opinione Deum hoc esse animo, cum
 tamen adhuc modum nō sit affectus, nec illi hic cul
 tus arrideat, fit, ut tot passim suppullulent oriaturq;
 idololatriæ, quot opiniones sunt in animis hominum,
 quæ in hoc concipimus aut statumus, ut Deo pla
 ceant, præter unicam illam, & ueram opinionē fi
 dei, quam spiritu sancto donante fideles accipiunt.
 Ad hūc modum tempore Achab regis emergebat Ido
 lum Baal. Siquidem rex cum sciret Deum esse, per
 suadebat sibi eundem hunc esse, cui placuisset ritus
 colendi, quem ipse rex proposuerat. Et sic quidē uo
 cauit Deum Baal, & contra Baal Deum, id quod ex
 Hosea Capit. 2. liquet. Quinetiam rex Ieroboam, ar
 bitrabatur hunc esse Deum, cui arriisset cultus, quem
 coram uitulis aureis peragebant. Et ita uocabantur
 uituli Deus Israël, & contra, Deus obtinebat nomē
 uitulorum. Non secus ac si nostro tempore Christus
 uocaretur cucullarum aut rasorū amator, & propter
 ea quod in ea opinione maxima pars hominum est,

COMMENTARIUS

Idololatriæ

eiusmodi Deum esse Christum, qui cucullis, & rasis uerticibus ualde faueat, ac nimum eius generis cultu capiatur. Quam de Deo opinionem haud dubie Monachi, & Sacerdotes obtinent. Verum enim uero Idololum est, & superstitio uanissima, & merum genuinae Idololatriæ seminarium. Ita uidemus Idolorum non esse numerum. Quotquot enim in mundo hominum sunt opiniones, de Deo falso sentiētium, aliudque statuētium quod Deo placeat, præter fidem in Christum, tot etiam (ut dictum est) idololatrias esse quis negabit? Quia uero eiusmodi Deus nusquam est, qui tali cultu ualde tangatur, sit, ut tantum Diabolum, & non Deum hac ratione colant.

Ita quoque uides hic eos omnes qui sunt in nauis, de Deo quandam habere cognitionem, sed nullum tamen certum Deum, in quem fiduciam suam collocent. Vnusquisque enim (inquit) suum inuocabat Deum, hoc est, suam opinionem, aut illud, quod sibi Deus uidebatur in animo suo. Quamobrem omnes in uero Deo cognoscendo, atque colendo cæcutiebant, colentes mera Idola nominis diuini prætextu uelata. Hinc quoque illorum fidem insynceram, & superstitiosam fuisse apparet, quæ nihil illos uiuare poterat. Neque enim succurrebat illis eorum Deus, sed in rebus dubijs, & asperis iactatos deserit neque quæ inuocantes, ita, ut prorsus desperet expectatione
de

I N I O N A M

desiderioq; ferēdi auxiliij, fracti atq; uicti, ut ignorēt
etiā omnino, ubi sit inueniendus ille Deus, qui presentē
ope illas iuuet atq; firmet. Descēdūtq; a Ionā dormiē-
tem, quē à sommo excitatum iubēt, ut ipse suū quoq;
Deū imploret, an prāter illorum Deū esset alius qui-
spiam, qui subueniret laborātibus. Prōinde hic clare
perspicis, quā non subsistat falsa & fucata fides in
aduersis, sed fumi in morē euanescit atq; dilabitur,
adeo ut nec Deus, nec fides, nec idolū, nec supersti-
tio mancāt, mera remanēte desperatione. Quo circa
tantūmodo Deus uiuus, et unus hoc nomine, & titu-
lo dignus est, ut sit seruator, et adiutor in oportunita-
tibus, Psal. 10. et 45. Alibi quoq; passim per scripturā
ita celebratus. Ipse enim ē tribulationibus, & diffi-
cultatibus eripiēdi potestatem habet, Psal. 67.

Quapropter, & illud hic haud obscure animaduer-
tis, quā hūiles delectoq; animo fuerint in nauī ho-
mines, dū ad Ionā, furētibus procellis, opē quā suū cur-
sitant, quē placido, & trāquillo pelago negligebant.
Quē etiā, si prius cognouisset, ē iudaeis fuisse orūdū,
extreme quoq; cōtempisset, ueluti gētiles parū equi-
fuerāt iudaeis. tam uero incrudescēte atq; inualescēte
tempestate, idoloq; illorū nullū auxiliū ferente, quā
deiectis cristis, illorum superciliosum superbumq; sa-
stidū unice exhilaratur, superstitē adhuc esse Ionam

COMMENTARIVS

Fucatae fidei **natura-** **lis & uiribus.** Atq; hæc quidem fucata, & adulterinae fidei perpetua natura est, donec res sunt secundæ, immodico fastu turget, etiam aduersus Deum, & omne quicquid dicitur numen procax, & petulans, estq; tantæ cæcitatæ & duritiei, ut incudis etiam duritiem superet. Vbi uero ingruentibus procellis desperatione uicta, cœperit deficere & trepidare, tum nihil neq; in cœlis neq; in terris dicas aut inuenias metuculosius aut angustioris animi, adeo, ut in muris aut scarabei quoq; antrum non inuita proreperet, & spatiosus mundus illi etiam nimis angustus uideatur. Deniq; ab amicis & inimicis, à contemptis iuxta ac laudatis gratanter opem, & consilium quæreret atque susciperet.

Porro Ionas interea loci in interiore parte nauis profundo somno correptus, dormiebat, parum sollicitus de concitata tempestatis periculo. Et hic quidem somnus, nō male letalis dici poterat, qui Ionæ fuit ultimus, quenq; atroci morte breui esset commutaturus. Verum sic cum peccatoribus semper agitur, & Deus serè erga peccatores ita se exhibet, qualiter etiam Ionam. Ille enim grauitè in Deum peccauerat. Quia uero sentit Deum tacite conuientem, & cun-

Etan

stantem uindictam, nec peccato statim obnitentem,
 fit, ut peccatum pro ingenio, & natura sua hominem
 excoculet atq; induret, ut timore posito, securus fiat,
 in utramuis (quod aiunt) aurem dormiens, nec uideat
 aut sentit cuiusmodi tempestas parata sit, aut quale
 periculum, & infortunium capiti suo immineat,
 quo crudeliter excitandus est. Interea Deus quoque
 peccati se oblitum esse simulat, dum non maturat ul-
 tionem faciendi periculi gratia, quid nam facturi sint
 filij hominum, num cogitent resipiscere acta delicto-
 rum pœnitentia, quemadmodum inquit Psalmus deci-
 mus, Palpebræ Domini tentabunt filios hominum.
 Verum hæc frustra sunt, hic nulla est resipiscentia,
 aut delictorum cogitatio. Dormuisset perpetuo Io-
 nas, nec unquam sua peccata reuocasset in memoriã,
 si Deus illa quoq; dissimulasset. Atq; hoc per Ionam
 hic significatum est, in medijs tēpestatibus adeo pro-
 funde dormientē, adhæc in interioribus nauis, ac si
 diceret, Prorsus excæcatus atq; induratus est, immo
 sepultus iacet in fundo cordis pœnitere nescij, perpe-
 tuo quoq; in ea cæcitate permaneret, periretq;. Quis-
 pe peccati perdita malitia non permittit, ut ulla in ho-
 mine uis aut uirtus ad bonum se erigat aut cōmoueat,
 libero arbitrio aut ratione presente nec ne. Hic enim
 iacet Ionas alte stertens in peccatis suis, nec audiens

Somnus Ionæ
 quid?

E

COMMENTARIUS

nec uidens quenquam, nec sentiens quid ira stoma-
chantis Dei in eum molita sit aut statuerit.

Poenitentiae
exemplum.

Cæterū à nauclero iam excitatus, iussusq; ut Deū
suum imploret, tum uero mox alia turba oritur. Hic
primum fit certior, quàm Deus eum insequutus sit
uindice oculo, quàm suorum peccatorum non sit ob-
litus. Incrudescitq; perturbata conscientia carnifici-
na, reuerso & uiuificato peccato. Atq; hic pecca-
tum mortis stimulus factus est, ponens ob oculum di-
uini furoris excandescentiam, & iam trepidanti, &
male conscio non solum nauis, uerū etiam uniuersū
di amplitudo, nimis angusta uisa est, dum longe maio-
re, quàm ullus alius timore exanimatus est, tantum ab-
sit ut Deum implorasset. Sentit enim haud dubie, teste
atque incusante conscientia, hanc tempestatem pro-
pter se concitatā esse, & imminere illi præsens exi-
tium, nec esse relictā elabendi uiam. Quam uero
humilem, & delectum hic fuisse Ionam credibile est,
dum ceteros omnes, qui in eadem nauī erant, iustos
& innocentes esse pronunciat, nec ullius peccatum
nisi suum illius, obuersatur oculis. Ad hunc quippe
modū facit poenitentia ubi uenerit, & conscientiam
non morderit atq; perterrefecerit, dū uero totus mun-
dus iustus est, ipse uero solus peccator. Ipse quoq;
Deus reliquis omnibus propitius esse uidetur, illi soli

*solus ionas pater
in nauis.*

IN IONAM

irasci. Neq; hic quenquam ira diuina tangit, quam
 ipsum solum, estimantem aliam non esse iracundiam,
 nisi quam ipse aut sentit aut uidet, reputatq; se om-
 nium mortalium longe esse miserrimum atque cala-
 mitosissimum. Non secus Deus cum Adamo, & uxo-
 re sua egit ubi peccassent, qui nisi uenisset deficien-
 te diei aestu, nunquam peccatum agnouissent. Vbi
 uero uenerat, prorepentes se absconderunt. Ita quo-
 que de Petro, ubi Christum ter abnegauerat, actum
 erat, non sentiebat peccatum, sed & ipse cum Iona
 in nauis stertebat, eratq; plane mortuus, donec intui-
 tus est illi Christus, ibi uero ad se reuersus fleuit ama-
 re. Tale hic habemus exemplum, quo perspicuum fit om-
 nibus quae natura sit peccati, q; hominis animu ex
 cecare soleat, quamq; peccatore pertinacem omniuq; ra-
 tionem expertem, & prorsus mortuum reddat, ita ut
 neq; se ipsum nec, Deu sentiat, adeo ut securus, et octo-
 so animo etate exigat, donec Deus uenerit, illuq; a pro-
 fundo somno peccati excitauerit, ut illa uana, & sa-
 stuosa liberi arbitrij iactantia funditus corruat.

Gen. 3.

Luc. 22.

*Quis sit ma-
ra pti.*

*In salum meo
nulla uis liber-
arbitrij*

Cum itaq; Ionas iam experrectus a Deo nullum
 auxilium postulat, sed trepidus iram Dei exhorrescit,
 luctaturq; cum morte, a qua omni momento erat de-
 uorandus. Sed & homines nequicq; suorum Deorum
 opem implorauerant, omnibus frustra tentatis, neq;

COMMENTARIUS

Ionæ obscurum erat, tantarum turbarum atq; tempe-
 statum se adeo solum esse causam, tantæ tamen pro-
 bitatis non est, ut ingenue & aperte sua delicta fa-
 teretur, sed relinquit miseros homines in mœrore,
 & trepidatione periculo expositos, donec Deus per
 uim illi extorquet delictorū confessionem, per sortem
 conuictio. Et hæc quoq; una ex egregijs illis uirtuti-
 bus est peccatum comitantibus, quod homines reddat
 elingues, & mutos, conatuos sese dissimulatis ne-

Arduū est se- uis & maculis abscondere, dum nimium sunt hone-
 ipsum accusa- stas, & probitatis peruerse cupidi, non libèter pa-
 re. tiuntur pudore suffundi. Sicut Adam & Eua peri-

zomatis sese contegebant, nolētēs, quod admiserant,
 ultro confiteri. Arduū est, et graue factu, ut aliquis
 suum ipsius dedecus, & ulcera detegat, seq; ipsum
 pudefactum manifestatis admissis hominum contume-
 liae famæq; obiectet. Atqui ita faciendum est, alio-
 qui nec pacem nec requiem habituri, id quod testatur
 Psal. 32. Cum tacui inueterauerunt ossa mea præ ru-
 gitu meo diurno. Ita quoq; Deus filias Israël sua or-
 namenta ante montem Sinai iubebat deponere. Exo-
 di. 34. Et hoc demum uere dicitur sacco conuestiri,

Sacco cōuesti inq; cinere sedere, seipsum coram Deo exinanire,
 ri quid. atq; etiam uolente Deo coram hominibus. Cū enim
 Ionas suo peccato homines in periculum, & perni-
 ciam

IN IONAM

clēm induxerit, equū est, ut & ipse contra damnum
& contumeliā in se accipiat, amissōq; honore pro-
prio se ipsum alijs culpandum propinet, ceterosq; iu-
stos, & innocentes declaret, & se, pronunciata cru-
deli sententiā reum mortis condemnet, in pelagum ē-
nauī præcipitandum. Ita uitæ propriæ dispendio red-
dit & luit, quicquid in proximum grauissime deliquit.
Induxerat miseros, & inuitos in uitæ pericu-
lum, illi uero ipsum suomet cōdemnatum iudicio, in-
uiti quoq; in mortē conijciūt. Et hoc, nisi fallor, dure
& rigide, adhæc etiā iuste iudicatū esse recte dicitur.

Et dixit unusquisq; ad collegam
suum, uenite & mittamus sortes ut
sciamus quare hoc malum sit no-
bis &c.

Cum nemo hic sit in tanto numero qui ultro cōsi-
teri sustineat, quanquā certo persuasum habebant
unius alicuius peccato, tam inuisitata tēpestatis pro-
cellas fuisse concitatas, nec illud humano iudicio discu-
ti poterat, nec quispiam aperto testimonio conuince-
batur, certatim ad iudicium Dei curritur, quæren-
tes ex Deo, missis sortibus sententiā. Quā uero pu-
tatis hic cor Ionæ palpitasse, aut trepidasse, aut sorte-

COMMENTARIUS

tergiuersando subterfugisse, qui male cōscientiæ mos est, quæ folij quoq; rei nimirū leuissimæ, strepitu terretur. Tot mortes perferendæ sunt calamitosa lonæ, nec elabendi rima patet, quo minus post non absorbeatur in totum. Tantum calamitatis, & doloris secum aduehit peccatum, quod de industria celamus, quodq; fateri grauamur, & tamen postea quælibet studiose celatum, duplici dispendio satendum est. Verum ea peccati est natura, cuius ductu ita impellimur, ut aliter facere nequeamus, non uult nec potest se ipsum detegere. Quisq; enim corā hominibus iustus, & purus esse cōtendit, tamen si clam ab a sca peccati semel degustata abstinere nolit. Inde fit ut, postremum ab alijs sua retegantur facinora, uia & fame iactura turpiter accepta. Nam uulnera nisi retegantur sanari non possunt, nec peccata condonationem merentur, nisi eadem ex animo aperta confessione coram Deo detestabimur.

Sorte
 Num peccent hic homines peccarint mittēdo sortē, cum pleriq; cō-
 sortilegi. tendant sortiendi rationē esse interdictā, quippe qua
 Deus tentetur. Sed & lonæ unā sortiendū fuit, quā-
 obrem, & peccati eundē participem fuisse planē fa-
 tendum est, si mittendo sortem peccauerint. Ad hæc
 principio quidē ita respōsum uolo, esse uidelicet ple-
 raq;

raq; opera, quibus, & bene, & male uti possumus.
 Eius generis est quod Christus uetuerit nō iurandum
 esse omnino, Matth. 5. et tamen nihilo secus diuinū ius
 iurandum fieri potest. Ita quoq; ne irascamur, ne quē
 occidamus, pari ratione uetūtū est. Et tamen recte fit,
 & iuste, si de facinorosis, publico iudicio cōdemnatis
 sumatur supplicium. Quamobrem in eiusmodi operi-
 bus spectanda est animi sententia, adeo ut qui ea te-
 mere, & uoluptate quadam peruersa adductus fece-
 rit, semper peccet. Qui uero ijsdem, iussus utq; Deo
 in hoc morem gerat, usus fuerit, aut ob necessitatem
 & officium proximi, bene facit. Itaq; quicumq; hęc
 citra mandatum Dei aut commodū proximi, sed me-
 ra uoluptate aut animi lenitate fecerit, hunc miſsum
 faciemus. Talis enim peruerſe et improbe agit, etiāſi
 cottidie flexis genibus, aliquot psalmodiū modios proli-
 xe orādo demurmuret, adhęc diurna fame ad mor-
 tem usq; semet maceraret, immo etiāſi prodigijs, &
 miraculis clarus haberetur. Quo circa uniuscuiusq;
 cōſciētię hęc recte obseruāda demādabimus, siquidē
 fieri nō potest, ut eius cor queamus perspicere aut iudi-
 care. Quod, si nūc mittēdę sortis ratio eiusmodi opus
 est, parū referre arbitror, si nautę unā cum Iona per
 hoc peccauerint, quippe qui fuerint increduli, et alia
 illorū opera Deo, ut parū grata aut accepta extremo

COMMENTARIUS

Sortes

fordebant, donec iam fuissent conuersi, ut sequitur
 SECUNDO, plane fateor mihi nõdũ pro certo
 cõpertũ esse sortis mittendæ opus esse uetitum. Illud
 equidem prohibitum esse non diffitebor, Deum non
 esse tentandum, uerum eniuero sortiri, & tenta-
 re Deum, opera sunt multum inter se diuersa. Siqui-
 dem, & Apostolos Actorum primo sortitos esse le-
 gimus in eligendo Matthia. Ipse quoq; Solomon scri-
 bit Prouerb. 16. in sinum quidem deiici sortes, à Deo
 tamen iudicium earum proficisci, quibus equidẽ uer-
 bis sortem non reprobat, sed multo magis confirmat.
 Tametsi quidam sunt ex Patribus, docẽtes, talia non
 esse imitanda exempla, quod quidem citra scripture
 testimonium temere affirmant. Quantum ego con-
 iectura assequor, planè in ea sum opinione, ut putem
 sortiendi usum, opus esse prorsus sinceræ fidei, quo
 tamen nonnulli curiose, & perperam abutuntur, ue-
 lut gladio & iureiurando. Hec tamen culpa non in
 opus, sed in personã temere abutentem, conferenda
 est, ut supra diximus. Atqui nec illud probant, sor-
 tiendi usum esse à Deo prohibitum. Hoc enim est ten-
 tasse Deum, Deo curiose citraq; necessitatem præsi-
 gere metam, horam, locum, modum, personam,
 rationem, hoc aut illud statuendi, faciendi, omitten-
 di, ita, ut perspicaci miraculo notetur. Quemadmo-
 dum

dum Iudaei, qui ad praescriptum tempus exigebat cibum, & potum, nec illius bonitati benignitatiq; fidebant. Non secus quoq; illi Iudaei apud Matth. 9. certum e coelo signum postulabant, prout illis optimum factu uidebatur. Caterum in mittenda sorte huiusmodi non subest tentatio, sed in hac duo aut etiam plures ubi consenserint inuito pacto ob unam aliquam rem, ita aut secus decernendam, ueluti mittendae sortis rationem multiplicem esse uidemus, nullam certam personam praescribunt, sed omnia Deo commendant super quemcunq; tandem sors ceciderit. Proinde prius ultro couenerunt, ita, ut cuiuscunq; sors foeliciter cesserit, ille fiet, tanquam a Deo ordinatus.

Atqui nec illud facile negabimus, sortem etiam sine Dei respectu mitti posse, uelut gentiles non credentes a Deo sortem proficisci, sed fortunae omnia tribuentes, id quod in ludo tesserarum alijsq; a fortuna pendentibus lusibus usuuere solet. Magis tamen Christianos decet non ita libera mittendae sortis ratio, sed credere debent Deum quoq; sortis, & fortunae magistrum esse, nec ullo modo dubitare a Deo omnia dari atque auferri, quaecunq; tandem per sortem dantur aut auferuntur. Nec alia ferè ratione iusiurandum damus atq; accipimus, quod credimus Deum praesto esse, qui iusiurandum accipiat, & iuxta illud unumquodq; iudicet.

COMMENTARIUS

Cum uero illi iudicandi rationem non præscribamus, sed securi cuncta illi commendamus, haud quæ tentamus Deum, ita iuramentum dantes aut accipientes. Ad hunc modum sortiendo cum nullum certum illi statuimus, cui fors sit danda, sed eius fauori integrum relinquimus cuiusque tribuerit, tentationem dicere non possumus. Sed bonum opus quantum ad se, & ubi in fide sit, etiã diuini operis nomen meretur, quod illius honori augendo cumulandoque factum est. Quicquid enim per sortem alicui obuenerit, illud suum est, quod qui per uim ab illo abstulerit, latro est, & aduersus Deum peccat. Et quid aliud esse potest fors, quam nonnullorum fœdus super re aliqua inutum, quam periculo exponimus quicumque tandem ea potiatur. Nihil hic est iniuriæ, nihil iniqui, nisi amica quædam conuentio, alicuius rei aut habendæ aut carendæ, utcumque tandem fors in urnam iniecta ceciderit. Nisi quod Christiani præter gentiles, hoc etiam adiungunt loco auctarij, qui cum credunt Deo auctore omnia agi atque fieri, etiam illud certo persuasum habent, Deum sortis quoque temperatorem esse, quod gentiles aut non credunt, aut certe negligunt. Quid autem si eius generis fors esset, qua quis ad mortem deposceretur eique peccata per eam quæ sita proderentur? Sicut Ionæ hic accidit, & Saul cum Ionatha filio suo, & Iosue cum Achab
 fece

IN IONAM

fecerat, Iosue. 7. Respōdeo, gentiles posse sortiri pro
 morte lucenda seu uita retinenda, serio seu animi le-
 uitate ad hoc adducti. Quid enim ad nos attinet,
 quid illi faciāt, qui nihil æqui faciunt? Neq; uero se-
 cum adfert sors, quantum ad se attinet, ut aliquem
 occidamus, sed neq; Christiani ad hunc modum inter
 se sortiuntur. Quandoquidē, & illud hic animaduer-
 tis, quod ne illi quidem qui erant in nauī cogitauerint
 aut statuerint Ionā perimere, sed tantūmodo inspera-
 tæ tempestatis causā quærebant, ut ea sublata ena-
 uigarent incolumes. Sed ne iusti quidem sustinebant
 Ionam occidere, uerū conabantur manibus pedibusq;
 ad littus appellendo eum seruare. Vbi uero uident co-
 natus suos frustra esse, cognoscebāt planē Dei quoq;
 uoluntatē esse, sicut Ionas prædixerat. Coacti itaq; ne-
 cessitate, duro telo, Ionā in pelagus præcipitāt, accura-
 te tamē prius deprecata culpa etc. Ipse quoq; rex Saul
 nō uulgariter in hoc deliquerat, qd' Ionathā filiū per
 sortē proditū, ad mortē rapi iubebat. Neq; uero eo us-
 que sortis mittēdæ licētia admittēda erat. Cur enim ij
 inuito fœdere culpæ retēgēdæ gratia nō sortirētur, ut
 autor culpæ proderetur, quæ sors tetigisset? Cū summa
 omēs urgeret necessitas alios seruādi. Cūq; ea sit equi-
 tate Deus, qui sortē errare nō patiatur. Quēadmodū
 illi à culpa sunt immunes, qui iurātē opinātur nō peie-
 rasse,

COMMENTARIUS

rasse, cum perfidus & in culpa esse possit. Verum
de his iam satis superq; dictum est.

**Ego sum hebræus, & Deum coeli
timeo, qui fecit mare, & aridã &c.**

Typos deplora-
tae cōscien-
tia.

Hic tandem erumpit confessio, in lucem efferens
peccatum. Sed & atrox illud inter Ionã, & mortem
certamẽ exurgit, etsi quod maximum erat & durissi-
mum iam perpeffus sit. Quinquã enim Ionas hinc
atq; hinc, tum ab ira diuina tum morte uehementissi-
me premebatur, ipsum tamen cor aliquanto lenius sa-
ctum est, excusa graui peccatorum sarcina, ipsaq;
conscientia peccatorum confessione paulo laxior sa-
cta est. Quinetiam ipsa fides tametsi ualde infirma
priors amoris, & spei flammã incipit concipere.
Siquidem uerissimum cœlorum, ac terræ opificem o-
mniumq; adeo rerum conditorem planè confitetur,
quod quidem haud quaquam uulgare est, & fidei &
perpetuæ felicitatis exordium. Homo nanq; con-
sciẽtiã prorsus deploratã, sic pleno ore peccatũ fate-
ri nõ potest, sed pertinaciter obmutescit, aut blasphemã
lingua in Deum impie debacchatur, nec aliam de
Deo opinionem aut fiduciam in animo concipit, aut
aliter de illo loquitur, quã quod de crudelissimo ty-
ranno aut Diabolo loqui, & cogitare pro more suo
soli

I N I O N A M

solitus est, uelutq; libenter arrepta fuga longe lateq;
ab eius conspectu discedere. Imò potius hoc præopta-
ret, nūquam prorsus esse Deum, ne illa sibi forent ab eo
perferenda. Sed & confessionis obliuiscitur, nec in-
genue quod turpiter, & flagitiose admiserat, fate-
tur, adeo in omni angustia, absorptus atq; induratus
est, ut præter angustiam nil neq; sentiat nec uideat am-
plius, unum hoc cogitans, qui eadem ex humeris suis
commode queat excutere, etsi omnes excutiendi co-
natus uideat frustra sumi, quandiu peccatum reti-
nuerit. Inde fit, ut perpetuo, & in peccatis, & in
morte absorpto pereundum sit.

Quare omnium primum illud discimus quæ tan-
dem uera, & compendiosa sit uia ex omnibus diffi-
cultatibus, & angustijs emergendi, nimirum, ut præ
omnibus peccati habita ratione, illud actutum libera
confessione ingenue fateamur, qua quidem ratione
ilico difficultatis, & angustie periculū imminuitur. **Quo pacto
erigēda sit cō-
scientia.**
Est enim cum primis auxilium cordi ferendum, quo
subleuato, totum corpus melius habebit, faciliusq; cu-
rabitur. Ita quoq; hominis primum conscientia à suo
pondere exoneranda est, qua curata, reliquæ difficul-
tates deponentur cōmodius. In eiusmodi nāq;
rerum discrimine, adueniente diuina iracundia, sem-
per peccatū angustia comite præsto est. Iam ubi sunt

COMMENTARIUS

homines parum cordati, ei rei ordine præpostero se applicant, cū uidelicet relicto peccato saltem in angustiam oculos habent intentos, cogitantes sedulo, quānam ab illa liberari queant. Et hac quidem inutili cogitatione dum parum promouent, desperatione debilitati succumbunt. Ad hunc itaque modum omni humana facit ratio, quæ gratiæ, & spiritui non nutur. Vbi uero homines sunt cordati, illi longe aliter huic rei semet attemperant, nimirum uersis ab angustia sensibus peccatum cōtemplantur potissimum, ut illud confitendo à se abijciant, & si illis perpetuum in mœrore atq; angustia uersandum sit, ultro se puniendos offerentes, ut hic Ionas facit. Porro omnium impiorum peculiaris hic mos est, ut tantum formidine pœnæ teneantur solliciti, nulla habita ratione peccati, uelintq; libenter nunquā non impunitè peccare, cuius uoti nunquam compotes fore existimo, præsertim cum peccatum semper quoq; pœnam illi adherentem secum adducere soleat. Contra alia est piorum hominum natura, metuentium & curam habentium peccati, pœnam uero negligentium, qui præoptarent potius in pœna esse sine peccato, quā in peccato sine pœna uiuere.

Impij tantum
pœnā timēt.

Cæterū quod hic Ionas dicit se timere Deum cœli & terræ, ad Hebraici sermonis rationem dictum est.

Dei

IN IONAM

Dei enim cultum, Dei timorē uocant Hebræi, id quod
 ex Esata manifeste colligitur Capit. 29. Vbi inquit, Cultus Dei. i.
timor.
 Timuerunt me mandato hominum, hoc est, putant
 à se me ualde coli mandatis hominum. Ionas enim
 hæc duo coniunctim effert, sum Hebræus, Deūq; cœ
 li, & terræ timeo, etsi ad hanc usque horam Deum
 contempserit, eiq; minus obsequens extiterit. Pro
 inde ita uult dicere, Deos quidem alienos nō colo aut
 honoro, sicut uos, & reliquæ gentes, sed unicum
 illum, & uerum Deum cœli & terræ conditorem.
 Atq; hoc nomine Ionæ peccatum, & dedecus tanto
 erat grauius, cum ipse, qui ueri Dei cultor eiq; san
 cto populo oriundus extiterat, gentilibus Idola co
 lentibus, deterior atque flagitiosior reperitur, ut ob
 sua flagitia gentiles quoq; extreme periclitarentur.
 Cum tamen aliās multis peccatoribus, ob seruos Dei
 late sint suppetiæ, ueluti regem Achab, & succes
 sores eius per Heliam, & Heliscum sæpenumero ad
 iutum esse legimus. Hic uero omnia sunt inuersa.
 Illic mali bonorum probitate iuuantur, hic malis bo
 norum præsentia fraudi est. Et qui optimus fuerat
 fit deterrimus, & qui primus erat, postremus. Atq;
 hoc est, quod tãtopere Ionas sua flagitia coràm homi
 nibus fateri uerebatur. Quippe gentilibus nole
 bat uideri deterior, tametsi peior esse cõuincebatur.

Tollite me, & mittite in mare, & quiescet mare a uobis, quia noui ego quod propter me fluctus iste magnus contra uos est &c.

Fidei potētia. Hic uero in Iona cum primis dignum obseruatu existimo, quanta sit fidei è puro corde profectæ potentia, tum quantū effectū reddere possit. Estq; hic memorabile illud exemplum fidei, de quo supra mentionem fecimus, qualiter omnipotens sit, quanq; in omnibus rebus quamlibet aduersis, & dubijs uictrix palmam occupet. **PRINCIPIO** quidem, peccatum, & culpam omnem in se deriuat, omnes alios innocentes declarās, affirmatq; eius tempestatis procellas sui unius gratia esse concitatas. Qua quidē confessione aliorum testatur innocentiam, se uero peccatorem adeo solum accusat. Itaq; hac una in re charitatis officijs satisfacit, quod in alios iniurius peccauerat exponendo ipsos atroci periculo, id omne sibi uoluentum esse pronunciat. Atqui nec eius charitatis prorsus immemores sunt homines, sed prompto animo gratiam student referre, cum nec ipsi eam à Iona requirant pœnitentiam, uelintq; non illibet omnem illi condonare offensam, publica confessione sc̄tenti, summaq; ope nituntur eundem saluū in littus
expo

IN IONAM

exponere. Atq; ita prorsus charitatē charitate pē-
 sant, uerū sentiūt omnē auxiliādī operā frustra sumi-
 SECUNDO, eadem culpa grauem conscien-
 tiam etiam apud Deum agnoscit, summum dedecus,
 extreme pudefactus, in sese accipiens. Id quod cor
 eius efficacissime testatur, se atrocē culpam in Deum
 iuxta ac homines admisisse. Illud itaq; dedecus, cu-
 ius gratia quis apud Deum pudore suffunditur, lon-
 ge maximum est. Neq; enim ullus relinquitur angu-
 lus aut antrum amplius in omnibus creaturis, sed ne
 apud inferos quidem restat latibulū, in quo quispiam
 abditus queat in obscuro delitescere. Sed cogitur, ue-
 lit nolit, stare in propatulo, omnibus creaturis summo
 dedecore conspicendus. Id quod haud obscure sen-
 tiunt ij qui sibi male consciij sunt, ubi illorum cōscien-
 tia semel recte tacta fuerit. Neq; uero hic Ionas cō-
 templandus est, ut postea pristino honore recupera-
 to, ē periculis liberatus, sed qui iam infamia et dedeco-
 re notabilis sit, nec uideat ullum elabēdi suffugium.
 Quod si enim aliquam spem emergendi superesse
 cor hominis alicubi cerneret, moderatius præsensem
 toleraret infamiam. Porro Deus omnem honorem,
 & fiduciam ab oculis submouet, nec præter ignomi-
 niam quicq̄ relinquit reliqui, quod quidem intolera-
 bilem parit angustiam.

Conscientie
 angor.

F

COMMENTARIUS

Mortis aspe- TERTIO, deinceps decreto quodam naturali,
ctus horren- mors & poena, peccatum consequuntur, teste Paulo
dius. scribente ad Corinthios. 1. Corinth. 15. Potentia pec-
cati lex est, aculeus autem mortis peccatum. Ita Io-
nas hic manifeste perspicit, præter amarā mortē su-
peresse nihil, ultro semet eius faucibus absumendum
offerens, dum ipse de se sententiam pronuntiat, in-
quiens, Præcipitate me in pelagus, ac si diceret, ui-
deo mihi moriendum esse, alioqui frustra sperabitur
tranquillitas. Atq; hic iterum Ionam non ita tibi in-
tuendum esse intelligis, ceu hic in historia depictus
est. Cum enim præ oculis totam historiam habea-
mus subiectam, quemadmodum ex tam immensis ui-
tæ periculis liberatus sit, res nobis leuicula esse uide-
tur, parumq; pectus nostrum commouet. Illud uero
tibi potissimum cōsiderandum est, qui fuerit affectus
Jonas in tanto discrimine, ubi omnia præsentem mor-
tem intentabant, cuius præter exitium nihil obuersa-
batur animo. Qui ne tantillum quidem de se liberan-
do sperabat aut cogitabat, sed certissimam mortem à
qua iamiam erat deuorandus, coràm obtuebatur. Ita
ut omnem uitæ spem abiecerit, seq; ultro morti iugua-
landum obtulerit. Quod si enim ita nobiscum Deus
ageret, ut ipsam uitam in morte conspiciendam nobis
exhiberet, aut animæ nostræ futuræ mansionis locum

com

IN IONAM

commōstraret, quo illi commigrandū esset, nihil pro
 fecto esset in morte amaritudinis, sed perinde esset ac
 si quis angustum, profundum tamē riuū saltu transmit
 teret, ubi hinc & hinc certa ripa cōspicitur. Nūc ue
 ro nihil horū nobis commōstrat Deus, esiq; nobis ab
 huius uitæ portu & littore in abyssum trāssiliēdum,
 ubi nihil uidemus aut sentimus, ubi nullū uadum aut
 ripa est reliqua, sed nobis ex Deo, & eius bonitate
 pendendum est. Quēadmodum hic Ionas ē nauī detur
 batur in pelagus, ubi nullū sibi uidet portū aut uadū
 sperandū esse, sed omniū creaturarū destitutus auxi
 lio, in pelago fluctuans, ex sola gratia Dei pendet.
 Q V A R T O, iram Dei in morte quoq; sentit Io
 nas, præsertim cum intelligat sibi non ex gratia, sed
 iracūdia Dei moriendū esse, illudq; mortis genus pec
 catis suis commeruisse. Iam uero & ipsa mors tolerā
 da est, neq; tantū haberet doloris, & acerbitatis, quā
 ira Dei super nos nō adduxit. Sicut usuuenire cōsue
 uit, quoties quispiā propter gloriā Dei iniuste cōdem
 natur. Qualiter serē omnes Dei martyres occubue
 rūt, qui pro certo sciebāt, iniuriā sibi fieri atq; inferri
 ab hominibus. Quāobrē cum bonā corā Deo causā
 obtinerēt, habebāt persuasissimū, Deum aduersus
 illos nō esse ira cōmotum, sed benignū & propitiū.
 Inde illi ipsi mortem quoq; non ex iracūdia, sed Dei

benignitate, & beneplacito profectā & cognitā alacri & magno animo sustinebant. Ceterum ubi mortis per culpam rei facti sumus, & peccatis commemurimus, ibi diuinam quoq; excandescentiam unā commitari necesse est, quæ mortem facit intolerabile, ita ut præter mortem nihil remaneat aut sentiatur.

**Conscientiæ
sarcina.**

Nunc autem hæc quatuor unumquodq; singulatim accuratius & propius cōsidera, & certo comperies unum ex illis seorsim magnis etiam sanctis haudquāq; facile esse portatu. Porro impijs proorsus intolerabile. Siquidē quis usq; adeo infracto & inuicto est animo, qui ira Dei obrutus, tametsi nō moriatur, lætam mentem obtineat, aut cordis tranquillitatem nō amittat. Quæ quidem nō paucos impios redegit ad insaniam. Ita quoq; quem unq; mortalium uidimus mortem non exhorrentem, & tantum non ad memoriam eius trepidantem, quamuis diuinam iracundiam non sentiat, uelut gentes, seu propitium Deum intelligat, ut sancti homines. Ita quoq; in terris nō est maior & grauior sarcina, quā peccatorum & malæ cōscientiæ. Quis enim illud facile perferet, ut corā Deo & hominibus pudeat? Quis non præoptaret potius mori decies, quā cum dedecore ad hunc modum uiuere? Hæc tamen omnia certatim super miserū hunc & calamitosum Ionā cadunt, per quæ ad desperationem

IN IONAM

nem uehementer impellitur, ut nec gratie diuinae nec
 fidei tuendae ratione habeat. Quale uero certamen *Lucta Ionae*
 in corde suo fuisse credendum est, potuisset profecto
 & ille praeterea animi angustia sanguineas guttas su-
 dasse. Hic illi pariter aduersus peccata sua, aduer-
 sus conscientiam suam, & cordis sui sensum, contra
 mortem & Dei furorem ex aequo pugnandum fuit.

Atque ibi eius anima a tenuissimo filo super oreu eter-
 namque damnationem suspensa fuit. Magnū opus di-
 uinae potentiae per hunc ostensum est, quod a fide in *Trag. 3*
 tantis difficultatibus non defecerit, sed seruatus sit. *Mysterio archa dno*
q. no sumus conse

Quod enim in fide perseuerauerit, argumēto est abū-
 de sua redemptio. Quādoquidem Deus omnipotens
 nullū ex impijs e morte, & tantis calamitatibus libe-
 rare dignatur. Verū ipse quoque cōfiteatur se Dei culto-
 rem et seruū esse, offerēs semet puniendū, quorum
 neutrum impios posse certum est, sed in uniuersum
 omnes in peccatis abiecta (quod autē) hasta, deficiūt.

Præterea ad hæc mala hoc accedit etiā infortunij,
 quod in mare abijcitur, ubi soli & ab omnibus deser-
 to moriendum est, nec quēquam præsto uidet, qui se
 affluctum oratione sua confirmaret, aut consolaretur.
 Cæterum homines in nau recta abeunt, relinquētes
 eum in medijs fluctibus, ut certo iam submersum, &
 perditum. Postremo, ne sic quidem suarum calamitas

C O M M E N T A R I V S

tum illum finem adesse uidet, nec satis est, ut uno mor-
tis genere absumatur, sed est adhuc à ceto deglu-
tiendus. Et hac quidem re Deus uidetur indicare uo-
luisse, quam crudeliter & implacabiliter in Ionam
fussset commotus, ut nec ea morte & supplicio, cui
ultra se puniendum obtulit, satiari potuit, sed nō po-
tuisse satis immaniter se in eo ulcisci. Neq; uero im-
manis ceti rictus aliud fuit, quam terribilis quaedam
imago misero, afflicto & moribundo Ionæ, ubi tam
ampliter facto hiatu os diductum est, & dentes ob-
longi acutorum palorum in morem ex ordine stantes
uisi sunt. Præterea ubi uasti gutturis tenebrosus ab-
aluus usq; recessus apparuit, Scilicet hoc est in mor-
te consolari? Hic est amabilis in morte aspectus, non

Magnum fi = satis uidelicet esse mori, aut uno genere leti absumi.
dei exemplū. Hæc, nisi me omnia fallant, fides est, imò potius cer-
tamen & pugna fidei. Hic uidemus uictoriam, &
triumphum sub maxima infirmitate esse absconditum.
Atq; hic Deus ob oculos nobis posuit, quæ Verbi
& fidei sit uirtus & potentia, quam omnes creatu-
re labefactare nequeant, nec ipsius Dei iracundia ui-
cere, tametsi omnia extreme furerent. Porro Ionæ
uniuerso mundo documētum fuit & indicium, quæ
animum in his procellis obtinuerit, quenq; omni-
credentes in similibus casibus obtinent, sicut in
auda

ubi, et omni q' vis
q' potest.

audiemus. Quemadmodum enim mare omnibus flu-
 ctibus Ionā submergere nititur, insuper cetus quoq;
 iam deuoratum laborat absumere: sic conscientia
 quoq; meram tempestatem diuinæ persentit iracun-
 diæ, uultq; prorsus perturbatā animam deglutire cr-
 cus & æterna damnatio.

Et fuit Ionas in uentre ceti tribus
 diebus, & tribus noctibus.

Horum, nisi fallor, dierum & noctium spatium fuit
 longissimum, quod unq; sub sole uidit Ionas. Quod
 enim uehemēter longum sibi uisum sit tempus ita se-
 denti & cōcluso in tenebris, admodum credibile est.
 Opinor quoq; illū alternis quibusdam uicibus nūc ia-
 cuisse, nunc stetisse, sed nec lunā nec solem aspexisse,
 aut ullam horā numerare potuisse. Atqui nec hoc sci-
 re potuit ubi locorū in ceto conclusus per mare uehe-
 retur. Quoties uero à pulmone, & iecinore duris icti-
 bus pulsatus est. Quā prodigiosa eius fuit intra uisce-
 ra & magnas costas habitatio? Vsq; adeo tamē in mor-
 te captiuus detētus fuit, ut nō multū curæ piscis habue-
 rit, sed citra intermissionē attente cogitarit in animo,
 quando tandem eius uite finis instaret. O Deum im-
 mortalem, quā prodigiosum hoc opus fuit? Quis
 uero satis pro dignitate æstimare poterit, hominem

*Quid passus
 sit Ionas in
 ventre ceti*

COMMENTARIUS

tribus diebus & totidem noctibus solitarie sine luce sine cibo, in medio maris, à pisce absorptum uixisse, & iterum in lucem uenisse saluum & reducem? Hæc equidem merito mirabilis, & prodigiorum plena di ci potest nauigatio. Quis uero ei rei facile fidem haberet, ac nō potius anile nugamentum aut puerilem fabulam esse putaret, si non literarū sacrarum auctori- tas hoc affirmaret, nosq; ad credendum cōpelleret?

Nilil uero aliud hoc factō Deus testatum facere uoluit, quā ut indicaret, quā potēs ipse adeo so- lus, & mortis & omnium rerum esset Dominus, & quā sine negotio nobis opitulari possit eius omnipo- tentia in rebus etiā deploratissimis, id quod nobis cre- ditu est difficillimum. *Nusq̄ enim non præsto est, in*

Deus ubique
est.

morte, in inferno, in medio inimicorum nostrorum. Quin etiam cor illorum in manu eius captiuum est, ita ut nihil in nos moliri citra eius uoluntatem queāt.

Ipse enim omnium rerum autor est, & opifex, & om- nia in manu illius sita sunt, quæ suo arbitrio regit, & temperat, ut non aliter atq; ille decreuerit cuncta fieri atq; prouenire possint. Cæterum hæc omnia no- stræ fidei confirmandæ gratia scripta sunt, atq; adeo nostri caussa ita mirabilē suæ omnipotentiae testifica- tionem nobis exhibuit, ut in illum cōfidamus creda- musq; siue in morte uersemur, seu in manibus inimi-

Sap. 11.
ia in mēsurā,
numero, & pon-
ere disposuisti:

corum nostrorum sinus constituti. Quippe sui gratia nihil necesse erat hæc aut scribi, aut agi, sed neq; Ionas opus habebat, ut hæc ad posteritatem editis monumentis transmitterentur. Et quanquam per uniuersum mundum Dei omnipotentia haud dubijs argumentis est cognita, omnibusq; uidetur haud quaquam magni momenti negocium esse hæc audita aut lecta credere, experimento tamen potissimum discimus, quam res non sit uulgaris ista credere constanter & firmiter. Fides res ardua.
 Quanquam pauci ex animo ac uere ista credant, ut his de omnipotentia uerbis persuasi, uitam & corpus exponant periculis, perq; mortem & peccata, facto periculo, certo perdiscant hæc esse uerissima, quæ prius audita crediderunt. Atq; huius quidem experientia probatio, uiris quoq; magna uitæ sanctimonia probatis, dura atq; acerba portatu est. Res tamen consolationis plena est, taliumq; exemplorum cognitio utilissima, sicut gloriatur Prophetia in Psalterio.

Nunc cum de Ionæ salute actum esse putant homines sibi mundoq; mortui, ut nulla uitæ spes remanserit. Siquidem ij qui in nauis erant, non aliam de eo habebant opinionem, quam quod in fluctibus submersus perierit, dum precantur Deum, ne & ipsos propter Ionæ animam absumat exitio, aut sanguinem in-

C O M M E N T A R I V S

nocentem illis imputet. Quibus equidem uerbis plane non negant, se Ionam nusquam uidere aut nosse quam in morte, dum inuiti quoque diuinæ uoluntati cogebantur obsequi, in hoc, quod è nauis Ionæ suo ipsius iussu deturbauerint. In hac inquã opinione, cū omnes essent, primum fructus & uita mortis Ionæ erumpit. In ipsa enim morte saluus & incolumis potenter seruetur, sed & ij, quæ cōmuni cum eo nauigatione affuerant, è mortis periculo, & ab incredulitate & peccatis liberati ad ueram Dei cognitionem perducuntur, iustitiam & uerum Dei cultum amplexi, tanta humilitate & timore, ut ibi quoque peccatum subesse metuerent, ubi præter obsequium, quo Deo obtemperabant, nihil aderat. Quandoquidem Ionam libenter concessa uita seruassent, uehementer formidantes eundem præcipitare in pelagus. Etsi uiderant rem aliter fieri non posse, eamque esse Dei uoluntatem, & decretum. Quam uero piam & christianam habuerint hij homines conscientiam, sedata iam tempestate, qui prius homicidium fortasse duxissent pro ludibrio, aut Deo minus fuissent obsequibiles, nunc uero omnium Deorum obliti, quos prius inuocare solebant, Domino hostias pacificas immolant & uota nunciant. Et harum rerum omnium unius Ionæ mors causa fuit. Tantam in omnibus de se exhibere debet seruans

Dei

I N I O N A M

Dei utilitatem & commodum, ut nihil in eo sit quod non alijs commodum, & utilitatem adferat. Quid sit timere Deum supra dictum est, uidelicet Deum colere. Verus enim & genuinus Dei cultus est, Deū metuere & honorare, ita quoq; hi Deum coluerunt, hoc est serui Dei per timorem facti sunt.

Timor domini, colere dei.

C A P V T

S E C V N D V M .

Et orauit Ionas ad Dominū Deū suum, de uentre ceti, & dixit.

Hymnus Ionæ.

Hoc non ita intelligendū est, Ionam ore suo tam ex ordine hæc uerba protulisse, quippe cui longe peius erat in tam crudeli morte detento, quam ut licuisset tam concinnam cantilenā per otium excogitare. Sed ostendit per hoc, quē tunc obtinuerit animum, quasq; in corde suo cogitationes uolutauerit, dum cū morte commissus tale certamē susceperat. Quemadmodum enim à me dictum est prius, Ionæ animus spectandus est, priusquam è tantis difficultatibus eripitur, & adhuc in media morte uersatur, & prorsus pro deplorato cadauere habendus est. Nihil enim quicquam certi de sua redemptione nouerat, nec aliter unquam apud animum suum cogitauit, quam moriendum sibi